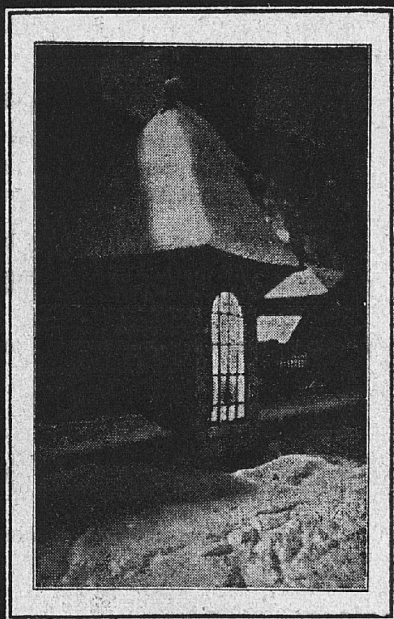

Kenski svet

Šartelj!

Zmešaj 12 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoje Dr. Oetkerjeve zmesi za šartelj, $\frac{1}{4}$ litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro namaščenem modlu pri srednji vročini.

Dr. Oetkerjeve specialitete se dobijo v vseh specializiranih in delikatesnih trgovinah.

Dr. Oetker, Maribor

Premnogo je bolezní, ki ogrožajo naše zdravje.

Na srečo pa se nekatere izmed njih lahko ozdravijo na zelo enostaven način. Cujte!

1. Pri protinu, ledvičnih kamenčkih in pesku, pijte trikrat dnevno po eno, do tri čaše ogrete Radenske vode zdravilnega vreleca.

2. Pri kroničnem vnetju ledvic, hipertrofiji prostate, želodčnem in črevesnem katarju, Urethritis, Cystitis, Pyelitis in Fluor albus dnevno 3—6 kupic ogrete Radenske vode Kraljevega vreleca.

3. Pri katarju krlja in bronhijalnem katarju večkrat dnevno po eno čašo Radenske vode zdravilnega vreleca z vročim mlekom.

4. Pri Ikterus, zastajanju v jetrih in pri žolčnih kamenčkih dnevno 3—6 čaš Radenske vode s Karlsbadsko soljo.

5. Pri Diabetes mellitus, zavapnenju arterij, golši in Basedovu pije se najbolje redno namesto druge Radenska voda, najmanj pa trikrat dnevno po eno čašo.

6. Pri želodčnih in črevesnih ranah dnevno tri čaše prekuhane in zopet ohlajene Radenske vode zdravilnega vreleca.

ŽENSKI SVET

LET. X - 1932

OBRAZI IN DUŠE.

Lojzka Štebijeve.

Lojzka Štebijeve je voditeljica ženskega gibanja v Jugoslaviji. Toda ona pomeni za žensko gibanje v tej državi mnogo več, nego pomenijo voditeljice feminizma v večini drugih držav. Kajti pri nas so za razvoj ženskega gibanja tako neugodna tla kot v malokateri državi. Vzroki so dovolj znani vsakomur: Jugoslavija je mlada državna tvorba, katera obsega pokrajine, ki so se razvijale pod najrazličnejšimi kulturnimi in gospodarskimi pogoji, često v znamenju kulturnega in socialnega zatiranja, kar je dalo tem deželam svojevrstno obeležje. Vsled te heterogenosti je trpelo vse politično, gospodarsko in

kulturno življenje v novi državi, vsled nje je bilo tudi že takoj spočetka skoro nemogoče strniti žene — zlasti intelektualke, enotno usmerjene z ozirom na smoter in na taktiko. V Sloveniji sami so se cepile žene po naših tradicionalnih strankah, dasi se te niso nikdar resno ozirale na ženske zahteve: eni so bile žene v dekoracijo pod nesmrtnim imenom „narodne dame“ — edinstven pojav na vsem svetu — drugim bi bile dobrodošle samo vsled tega, ker bi zvišale število volilcev, tretji pa so vzeli žensko enakopravnost v svoj program — na papirju. Poskusi, združiti vse slovensko žensktvo, pa so ostali brezuspešni.

V tem kaosu je pričela Lojzka Štebijeve svoje delo, ki je bilo nad vse težavno in nehvaležno ter je zahtevalo mnogo vztrajnosti in optimizma. Prepričana sem, da bi spričo neugodnih okoliščin in pogojev za razvoj ženskega gibanja ostalo to gibanje še bolj fragmentarično oziroma fiktivno, če bi mu ne dajala podviga in smernic močna vodilna osebnost z ustaljenimi nazori. Kajti samo žena, ki ima socijološko poglobljen sve-

tovni nazor, se more povzpeti do pravega umevanja ženskega vprašanja. In ravno ker nam manjka žen, ki bi si iz lastnega notranjega nagiba osvojile svetoven nazor, je tako težavno pravo, resnično delo za enakopravnost, ki mora zrasti iz spoznanja in razumevanja vzrokov in posledic, ki jih prinaša enakopravnost.

Ko je Lojzka Štebijeva pričela organizirati samostojno žensko gibanje v Jugoslaviji, je imela prvo poglavje svojega delovanja že za seboj. Morda je bilo to poglavje najplodovitejše, morda je bilo tudi najsrečnejše, če smatramo kot srečo okoliščine, ki nam omogočajo, da delamo z ljudmi, s katerimi delimo ljubezen in souvažstvo do istih stvari in s katerimi nas družijo isti smoter. V tem svojem delokrogu se je Lojzka Štebijeva najuspešneje udejevala kot žurnalistka, kajti to je tudi najmočnejša stran njenega superiornega intelekta. Še sedaj mi često pripoveduje znanec: „Ko je bila Štebijeva urednica „Zarje“, so bili vodni članki tako izvrstni in izklesani, kot jih ni prinašal noben drug list.“ Poseben razmah je tedaj našla v delu za „Slovensko Socijalno Matico“, katere soustanoviteljica in predsednica je bila. Slov. Soc. Matico so ustanovili l. 1917. idealni pristaši socialistične ideje iz vseh krajev Slovenije z namenom, da s poglobljenim prosvetnim in socialnim delom dvignejo šibke mase. Kot glavno propagandno sredstvo naj bi služil primeren tisk, prost plitve lokalne politike s praznimi in posurovelimi strankarskimi prepiri. Glasilo te mnogoobetajoče skupine je bila revija „Demokracija“, ki je bila gotovo eden naših najuglednejših listov. Urednica je bila Lojzka Štebijeva, ki je poleg temeljnih uvodnikov pisala tudi članke o ženskem vprašanju. Že takrat je sovenskim ženam kazala pot, po kateri bi morale hoditi. Za izhodišče svojim razmotrivanjem je postavila edino pravilno naziranje, da je žensko vprašanje le del splošnega socialnega vprašanja, kajti nemogoče je, da bi reševali posamezna socialna vprašanja brez medsebojne zveze, ali pa eno na škodo drugega. Pravilno je pokazala našim ženam njihov delokrog: „Težišče vsega našega življenja je sedaj še na kmetih. In v to življenje na kmetih, iz katerega priteka vedno svež studenec energije in plodnosti v mesta, kamor ga žene napredujoči industrijski in kapitalistični razvoj, bi moralo zastaviti žensko gibanje del svojih sil, drugi del gibanja pa bi moral biti osredotočen v mestih.“ Program ženskega gibanja pa je jasno začrtala v svoji brošuri „Demokratizem in ženstvo“, ki je izšla l. 1918. kot propagandni spis Slov. Soc. Matice. Ta program je aktualen še danes in bo še dolgo časa, kajti žena, vsled vzgoje in tradicije reakcionaren element, ni tako hitro dostopna naprednim idejam in težko je onim, ki utirajo pot, kajti razumevanja ne najdejo često niti v lastnih vrstah. Mnogo let je že preteklo, odkar je izšla njena brošura, a kako velja še danes njen klic za naše žene: „Naše ženstvo se mora prebuditi iz apatičnosti, mora si biti na jasnem o svojih nalogah, o poti in cilju, pot in cilj pa morata biti realna, primerna stremljenju vsega naroda.“

Vzvišeno kakor odmev bodočnosti je njeno pojmovanje nalog žene-matere: „— tedaj se bo morala zavedati vsaka naša mati, da otrok, ki

ga je porodila v bolečinah, ni le njena individualna last, temveč da je ta otrok tudi član socialne skupnosti, da ima torej napram njemu dvojno dolžnost. Zavedati se bo morala tudi svojega materinstva, ki zahteva, da naj obsega ljubezen vsake matere vse otroke, ne le lastnih. — Da ljubi naše ženstvo res svoj narod, bo dokazalo s tem, da objame z enako močno ljubeznijo kakor svoje otroke tudi te, po krivici oropane otroke, oropane vsega, kar tvori lepoto otroških let. Malodušne, bojazljive bodo trepetajoče vprašale: ali ne prikrajšamo svojih otrok, če se brigamo še za druge? Toda, ali ni bolj upravičeno nasprotno vprašanje: ali ne zanemarjamo ravno s tem svojih otrok, če se ne brigamo za vse mogoče odredbe za varstvo drugih otrok, za take odredbe, ki ščitijo tudi moje otroke? In one, ki se hočejo trajno držati le individualnega materinstva, ali cenijo moč materinske ljubezni tako nizko, da bi ne mogla objemati hkrati s svojo ljubeznijo svojega in tujega otroka? Kjer je enkrat zbujena ljubezen, ali se more sploh izčrpati? Bogati zakladi materinstva ne smejo ostati zakopani, temveč žene se morajo boriti za pravico, da jih smejo dvigniti, da jih smejo brezmejno uporabljati. Danes se šopiri dobrodelnost, ki nima prav nič skupnega s praviim socialnim delom. Dobrodelnost je nekaj izumetničenega, je ponižujoča za one, ki so je deležni, a tudi za one, ki jo izvršujejo, ker je ta način socialne pomoči prisiljen. Prava, istinita socialna pomoč mora biti zavestna, mora izvirati iz prepričanja dolžnosti: ker smo vsi člani socialne skupnosti, zato imamo tudi vsi socialne dolžnosti, iz socialne zavesti, iz socialne odgovornosti se mora oprijeti ženstvo dela v javnosti in za javnost.“

Cemu naj se bore žene za politične pravice: „Žene se ne smejo boriti za politične pravice zgolj zaradi teh pravic samih, temveč radi tega, da izpolnjujejo lahko svoje socialne dolžnosti. — Ni utopija, če trdim, da se bo gibalno sodelovanje žene pri oblikovanju javnega življenja, pri zakonodaji in upravi v državi in občini vedno v smeri višje pravčnosti, da bo stremelo po tem, da se poplemeni življenje skupnosti.“

Navedla sem odlomek iz njenega spisa, ker mnogo bolje izpričuje njeno stremljenje, njena načela in smoter njenega dela, kot bi mogle to storiti besede nekoga drugega; a tudi zato, ker so vredne, da bi jih vsaka naša žena znova prečitla in premislila — zlasti danes, v teh usodno težkih dneh.

Prepričana, da vodi pot smotrenega dela samo skozi močno organizacijo, je osnovala L. Stebijeve v Ljubljani društvo „Ženski pokret“, ki ima namen, združiti vse slovenske žene na skupnem programu, to je v delu za kulturni podvig žene najširših plasti ter v borbi za državljske pravice kot sredstvo za doseg socialne in politične enakopravnosti vseh ljudi. Društvo z enakim naslovom in programom je že obstajalo v Beogradu in kmalu so se osnovala enaka društva po vsej Jugoslaviji. Združila so se v zvezo „Aljanso ženskih pokretov v Jugoslaviji“. Predsednica Aljanse je Lojzka Stebijeve, ki daje vsemu gibanju idejno smer, za katero je najznačilnejša njena brezkompromisnost. Ne ozira se na

levo ne na desno gre svojo pot brez bojazni, da se bo zamerila komurkoli. Njeno načelno stališče se najbolje kaže v njenih člankih v „Ženskem Pokretu“, glasilu A.Ž.P., katerega urednica je ona. Četudi se zgodi, da naleti pri kaki reakcionarki na odpor, gre Lojzka Štebijeveva pogumno preko vseh ovir ter kaže ženam v svojih temeljnih člankih z vidika resničnosti dejstva, ki bi jih sicer mnoge žene razumevale napačno z ozirom na demagoška poročila plitvo usmerjenega dnevnega časopisja.

Važno je tudi njeno sodelovanje v Jugoslovnski ženski zvezi, kjer je ona prva skušala uveljaviti naprednejši program. Mnogo se je tudi trudila, da bi se delo raznih saveznih društev organiziralo bolj smotreno in bolj racionalno, da bi se ne cepile moči in ne razblinjal uspeh. Svoj načrt je podala v izklesanem referatu na savezni skupščini, katera ga je z navdušenjem osvojila. Žal bo vsled nezrelosti in pomanjkanja solidarnosti naših žen poteklo še nekaj časa, predno bodo društva ta način dela tudi realizirala. —

V zmislu svojih načel dela Lojzka Štebijeveva tudi v svojem službenem delokrogu — seveda v kolikor ji dopuščajo razmere. Prvotno učiteljica, pozneje politična delavka, je vstopila takoj po prevratu v službo pri socialnem skrbstvu v Ljubljani, kjer ji je bil poverjen referat za zaščito dece in mladine. Pozneje je bila premeščena v Beograd. Svoj poklic vrši z vsem srcem in gotovo bi bili uspehi njenega dela tudi tu mnogo večji, če bi bile okoliščine za to bolj ugodne, zlasti pa mnogo bolj vidni, če bi Lojzka ne bila — ženska. Kako dobro razumeva tudi vprašanje svojega službenega delokroga — saj je del ženskega in obenem socialnega vprašanja — je pokazala v mnogih člankih in predavanjih. Posebno poglobljeno je bilo predavanje, ki ga je imela na ljubljanski „Ljudski visoki šoli“ in ki je izšlo kot posebna brošura pod naslovom „Zaščita zanemarjene dece in mladine“. To predavanje je danes še mnogo bolj aktualno, kot je bilo pred leti, saj je danes ogromno naraslo število otrok in staršev, „katere veže edina trdna vez — beda, ki jih razjeda duševno in telesno.“

Označila sem samo nekaj momentov, ki naj podajo pred vsem smer in vsebino dela Lojzke Štebijeve v enem razdobju njenega življenja. Moj namen ni bil, podati opis njenega dela, oziroma življenja, — njeno življenje je delo — kajti za to bi bilo treba pač več prostora in tudi časa, da bi človek zbral vse neštete posameznosti, ki bi osvetljevale njen razvoj, njeno delo v celoti, njene uspehe — a tudi njena razočaranja, ki so pač delež vsakega požrtvovalnega delavca, zlasti onega, ki nikdar ne kaže na svoje delo, nikdar ne pričakuje priznanja in se nikdar ne sili v ospredje. In Lojzka Štebijeveva je ena izmed teh redkih ljudi.

Angela Vodetova.

Povest o sestri.

Mihael Osorgin.

Z avtorjevim dovoljenjem prevela iz ruščine Marija Kmetova.

*(To povest o moji davno umrli sestri mi je povedal neki priletni bivši po-
deželski uradnik, ki živi zdaj v begunstvu. Pisec teh vrst je skušal ohraniti
vso preprostost povesti in ji je dodal le običajno leposlovno obliko.)*

PRVI DEL.

1. Sprememba Ane Ivane.

„Katja, kaj pa delaš tam?“

„Ah, mamica, zdi se mi, da sem rodila sina.“

Mati se je nasmehnila, čeprav bi bila rada resna in stroga.

„Pojdi zdaj, dokler te ne pokličem, in se še igray!“

Katja je stekla po sobi s punčko in velikimi škarjami. Punčka je imela neenako ostrizene laske in poedini šopki so presegali drug drugega. Ena ročica je obupno bingljala na nitki.

„Kaj si pa napravila!“

„Veš, mamica, ostrigla sem jo, zato, veš, ker jaz rajši nočem imeti hčerke. Toliko hčerk imam. To bo zelo pogumen fant in bo vse namlatil.“

„No, Katica, kakor veš! A meni se zdi, da je škoda takih las.“

„Tudi meni je hudo, veš, mamica, a ker je fantek...“

„No, že dobro; le pojdi in se igray!“

Mati je odšla v drugo sobo, dvignila iz posteljice „hudega fanta“, bratca Katje, ga pogledala, ali se je kaj pomočil, nato ga previdno poljubila in vzela k prsim. Danes je bil zdrav in miren in se ni prav nič jokalo. Sedeč z otrokom v naslonjaču, se ji je zadrževalo od dojenčkove toplote in ščegetanja njegovih ustec in ročic. Nato ga je spet položila in ko se je vračala mimo otroka, je zagledala Katico, ki je hodila po drugi sobi, pritiskala punčko k prsim in jo uspavala. Pozibavala jo je in govorila sama sebi:

„Le kdaj boš ti zaspal, le kdaj boš ti zaspal, Serjoža, to je že kar preveč! Ti vse poješ, vse poješ, vso me boš pojedel in nič ne spiš. Kar noge ti bom potrgala!“

Mati se je nasmehnila. „Le kaj se Katica vse izmisli! Bo treba z njo bolj strogo postopati.“

Katja je položila Serjožo v veliko košaro, kjer so spale že druge punčke, držeč roke ob sebi in zroč v strop. Da jih ne bi zbudila, je Katja šepetaje govorila in tjavendan zagrozila s prstkom. Potem se je po prstih oddaljila od košarice in zamišljeno obstala sredi sobe.

Zanimivo je bilo poslušati tišino. S ceste ni bilo nobenega glasu, ker je bila zima in sneg in je bila tudi ulica tiha. Tudi v hiši je bilo vse tiho. Po prstkih, da ne bi zaškripali čevljevki, se je Katja splazila iz sobe do vrat, nato v drugo sobo, kjer je spal bratec.

Zdaj ni bilo mame, pa je bil vhod pravzaprav prepovedan, a po prstkih si mogel hoditi koderkoli. Da si je ohranila ravnovesje, je razprostrla roke in se tako trudoma približala posteljici. Komaj si je upala dihati, pridržavala je sapo in se zagledala v zasenčeno ličee in komaj vidni nosek bratca. Vzhičeno in nežno se je zagledala vanj. Rada bi bila bratca potresla, da bi se zbudil, da bi bil on, ki je živ, a ne punčka. A kaj bi — zbudil bi se in zajokal!

Nato je šla Katja v jedilnico, sedla v naslanjač in se zamislila. Sedaj je bilo nemogoče prekiniti tišino in to svečanost, ki je bila v Katji. Morda se bo kaj zgodilo, pa bo spet mogoče igrati se, klepetati in tekati. In Katja je potrpežljivo čakala: kaj se bo zgodilo? Danes je bila Katja sama. Pestunja in sestra sta se šli izprehajati, nje pa mama ni pustila in tudi včeraj ne, ker je imela malo vročine. Vendar, sedaj je bila popolnoma zdrava in bi bila prav lahko šla z njima na izprehod. A ta čas je prav koristno izrabila: sina je rodila, sina z imenom Serjoža, ki ga je predelala iz tiste dolgočasne punčke Ane Ivane! Ah, kako bo Liza vsa potrta, ko se bo vrnila z izprehoda!

„No, ugani, kdo je to?“

„To je Ana Ivana!“

„Nil! To je Serjoža.“

„Kakšen Serjoža?“

„Moj novi sin!“

Kako se bo Liza začudila! Ona se ne bi nikoli kaj takega izmislila! Njene punčke bivajo v drugi košarici, nikoli jih ne striže, nikoli ne spreminja in se celo ne šali z njimi. In vse so punčke in vse imajo modre pentlje na oblekah. To je dolgočasno.

Zaslišal se je korak. Katja je spodvila noge in se popolnoma pogreznila v naslanjač. To bi bilo imenitno, če je ne bi zagledali pestunja in Liza in bi kar šli mimo nje! A težko je bilo takole zdržati in Katja se je dvignila in stekla sestri nasproti, ki je bila vsa zavita in je bil sneg na njenem kožuščku. Pestunja jo je posvarila, češ, dojenček spi, nikar ne delaj hrupa! A Katica se je s sestro že sklonila nad košarico.

„Ugani, kdo je to?“

„Ana Ivana.“

„Ni; to je Serjoža.“

„Kakšen Serjoža?“

„Moj novi sin!“

Kakšen uničujoč trenutek splošnega začudenja!

Katica se je veselo zahihitala in poskakovala po eni nogi.

2. „Stari direktor“.

Tukaj je ležal in mežikal stari direktor. Tako ime je dobil mali Kostja že koj po rojstvu — zaradi zgubančenega rdečega obrazka. In to ime mu je seveda dala Katica.

Stari direktor je gledal na nedosegljivo višino stropa, ki je bil ko streha sveta. Meje sveta so se izgubljale v neizmernih daljah sten. Svet

je bil poln senc in zvokov; nerazumljiv je bil in tem bolj utrudljiv, ker sence in zvoki niso bili še opredeljeni in so nespremenjeni prehajali drug v drugega. V poglavje svetovnih vprašanj je spadal tudi občutek lakote in sitosti. Sitost je prihajala v obliki izredno tople sence, ki je časih pokrila ves vidni svet. Nato je izginil v večnost — in ni bilo ne senc ne zvokov ne lesketanja svetlih predmetov, ki so se časih proti volji gibali. Stari direktor ni mogel še razumeti, da se imenujejo ti tuji predmeti roke, prsti in pesti.

Ko je minilo dolgočasno urejevanje večnosti — pojmov in novih rojstev — so se začele sence razcvitati v lepših barvah in je bilo že mogoče kaj posebnega doumeti. Le ena senca je bila čudovita in samo koristna in prijetna. — To je bila mati. Druga je bila potrpežljiva, časih skoraj nekam raskava in temna — to je bila pestunja. In še ena senca je bila, ki se je pojavljala z očmi in kričeče rdečim trakom in je bila popolnoma nekoristna, a čezmerno ljubezniva: to je bila Katica.

Vsa ta imena in naziranja so bila staremu direktorju še neznana, a čim so se te sence prikazale, so ga zanimale iz raznih vzrokov. Pojav matere je vzbujal strastno potrebo, žejo in takojšnje izkoriščanje njenih koristnih lastnosti. Pojav pestunje je bil združen s pljuskanjem v banji in vsakovrstnimi neprijetnostmi, da se človek ni mogel zanimati za važne svetovne zadeve, marveč le za malenkosti telesa. Novosti v prostranstvu pozornih oči in traku njegove sestre Katje so spadale k lepotam. Stari direktor je odprl oči, zbral vse sile sveta, brcal z nogami in kazal svoje zadovoljstvo s posebnim izrazom lica. Ko je Katja zagledala ta izraz, je dejala:

„Mamica, resnično — smeje se! Poglej, mamica! Meni se vselej nasmeje.“

„Nikar tako ne glej vanj; bo prekaš!“

„Saj samo malo.“

Mama, pestunja in dekleta so se dobrohotno in pokroviteljsko vedle s starim direktorjem. Zanj so bile samo predmet za uk in snov za vedno večje spoznavanje. Njihova prisotnost je bila varljiva, le navidezna — kakor ves ostali svet — od protja košarice do brezmejnosti stropa. A časih ni hotel ničesar videti in je rajši poslušal zvok svojega lastnega glasu, valovanje joka, ki je zajel ta svet. Mati je seveda mislila, da je bolan ali da kaj trpi: on pa je poslušal svojo lastno godbo. Nerad se je povračal v varljivo sedanjost, ki se je pojavljala z laskavimi glasovi in občutki toplote in sitosti. Časih se je godba nepričakovano presekala in to je bilo zelo mučno. No — živeti sploh ni lahko — stari direktor je to občutil že v prvih dneh! — Z vsakim dnem so mu oči bolj spoznavale, a svet je bil nepojmljiv. Odkod je prihajal in kam se je tako naglo pogrezal v ure spanja? Razen pesti so se mu prikazale tudi še noge in v banji se je znal potegniti za palec na nogi. Malenkosti so bile splošno na prvem mestu, rešitev bistvenih zadev je odklanjal, stene sobe in vsi predmeti so se približali, plamenček sreče ga je dolgo časa omamljal; zvonki glas Katice mu je bil bolj in bolj všeč in ga je veselil. Toda zanimanje za novi svet je minevalo in stari direktor je zavrگل svojo

filozofijo in mu je glava zašla v nižave vsakdanjosti. Tako je usojeno človeku: ko se mu razvija telo, se mu krči duh.

Bliskoma so minevali dnevi. Stari direktor se je vdal v vse. On je resnično spoznal mater, pestunjo in Katjo. In v znak bodoči dolgi družbi s Katjo, je posvetil svojo prvo besedo njej: „Tja!“

Katica je bila vznemirjena. „Tja“ — to je ona — Katja! Od tega trenutka se je stari direktor spremenil v Kotika.

3. Borba gigantov.

Na dvorišču so napravili majhen snežen griček. Razen Katje in Lizike sta se prihajala šemkaj sankat tudi hišnikova hčerka Nastja in Paška iz drugega dela hiše.

Nastja je imela toliko let kakor Lizika in sta bili zmeraj skupaj. Nastja je bila krotka, plaha punčka, nedolžno je zrla in je imela ogromne klobučevinaste čevlje, sivo obleko in krog vratu krzno in sta ji oba konca frfotala kakor propeler pri zrakoplovu. Zakaj bi Lizika kaj delala — Nastja je vse sama naredila! Venomer je gledala Liziko in ni vedela, kaj bi mogla videti lepšega. Zatorej, če Nastje ni bilo na dvorišču, je šla Lizika k črnemu hodniku in potrkala na levo okence, kjer so živeli hišnikovi. In Nastja se je koj prikazala. Skupno sta se na velikih sankah spuščali s kopice: Lizika je sedela spredaj, Nastja pa zadaj. Ko sta se spustili nizdol, sta jima obema žarela obrazka od veselja. Tudi padali sta obe skupno. Lizika si je otepavala sneg s kožuščka, a Nastja je nepremično zrla vanjo. Nikoli se nista pogovarjali, se o ničemer pomenkovali, zakaj Lizika se je kaj izmislila, Nastja pa je vedno storila isto kakor ona. A Paška — glej ga razbojnika! Starejši je bil ko Katica, zdelo se je, da je bil sploh od vseh najstarejši. Oblečen je bil v lepo, dolgo, kakor na telo vlitu suknjo s svetlimi gumbi, pokrit je bil z veliko čepico z grbom in napisom in vsak je vedel, da je Paška nekaj posebnega: da hodi v pripravljalni razred za gimnazijo. Na cesto Paška ni rad hodil k drugim dečkom, ker so ga dražili in mu rekali „modra govedina“ in „salasti gumbovnik“ in mu v zboru zapeli v obraz:

„Uš pripravljalna,
Kaj se ti sanja?“

A na dvorišču je bil Paška velikan — gigant in groza igrajočih se punčk. Hude so bile nanj, a to ni prav nič zaleгло. Čim je Paška videl skozi okno, da so deklice prišle s sankami (on sam je imel velike okovane), jim je že začel nagajati. Deklice niti niso utegnile sesti na sanke, pa jih je Paška že sunil naprej, da so se sanke nagnile na stran in so deklice popadale v sneg. Nato je on sam sedel na svoje sanke, bojevito vzdiknil in zdrčal nizdol. Paška se je ponašal s tem, da se zna spustiti s hrička kar stoje brez sank. A Katja je tudi znala stoje zdrčati po snegu — in zato sta si bila najhujša sovražnika. Ta dan je bil Paška ves divji: Kričal je, mahal okrog sebe in se ni dal ugnati. Deklice so hotele počakati, da pride s sankami na vrh sneženega grička — a Paška se ni utekel. Domislil si je nekaj novega: legel je vznak na sanke in se z glavo nizdol pognal s hrička, da je kar završelo. (Dalje prih.)

Prevara.

Rudolf Kresal.

Na veliki, črno se bleščeči mizi stoji visoka posoda iz brušenega stekla. Od njega se odbijajo zadnji žarki večernega solnca v zamišljene oči belo oblečene mlade žene. Široko odprte in bolno zro v tri rdeče vrtnice sredi zelenja, ki se dviga iz posode in daje mizi in vsej sobi mirno podobo, da bi človek dremal.

S ceste ni čuti najmanjšega šuma, nobenega glasu — kakor da na svetu ni — otrok. Tiho je, tako strahotno tiho v tem odličnem delu mesta, kjer stoje vile sredi lepih vrtov, kjer je drevje negovano kakor lepotica sredi črnooblečenih gospodov na večerni zabavi. Tako narejeno je. —

Le zdaj pa zdaj se pri mizi zgane gibko telo v beli obleki. Zašumi svila, spet je tiho. Potem je spet dolgo tiho.

Sabina zre predse. Glava se ji sklanja vse niže. Nekaj časa.

Ne, ne! Ne se uklanjati. Ne upogibati tilnika, kadar je človek sam.

Tako misli Sabina in dviga spet glavo. Kdaj pa kdaj poslušne.

Kako je vse mrtvo. Nič, nič. Vse je tiho. Nič se ne gane.

Jesen je. Oktober poteka. Še nekaj dni je do novembra. In potem pride zima. Veseli Miklavž. Mrzli božič. Hladno novo leto. Januar, dolg in pust in ubijajoč. Za Sabino strah.

Na njenih ustnicah trepeče neprenehoma vprašanje:

Kaj se je zgodilo? Kdo je on?

Nič. Prav nič se ni zgodilo. Mladost je, ukanjena mladost je, ki vprašuje: Kaj se je zgodilo? Kdo je on?

On je njen mož. Po poklicu inženir. Včasih ga ni bilo doma dolge dneve. Meri zemljo, gradi visoka bivališča ljudem. Dela — živi kakor sto in sto njemu podobnih:

Zvečer hodi v zabavišče — sam. Dela sam. Živi sam.

Kdaj pa kdaj se zamisli. Spomni se, da se je nekoč zmotil — sam. Poročil se je: da bo imel nekoga zmerom zraven sebe. Dobro dušo, srce, človeka, ki mu bo zaupal tisto, česar drugim ne more.

Pa je poteklo eno leto.

Sabina je sama doma. Sedi pri črno se bleščeči mizi in strmi v vrtnice. Kdo jih je poslal njej? On?

Ne. On jih ni poslal. Njen mož ji že dolgo več ne pošilja rož.

Ko je prvo leto poteklo, se je nekega dne zamislil. Že dolgo je bil videti zamišljen, izpremenjen. Potem pa je spoznal: da je sam kakor še nikoli. Da je nečesa, nekega življenja, strahotne enoličnosti naveličan do obupa. Da je vse zaman — in da je brez moči proti svojemu notranjemu svetu. Tako se je napil.

Pil je s čudovitim užitkom. Bil je sam. Okrog njega godba in hrup. A on je bil gluha za vse. Zdaj pa zdaj je v duhu ugledal Sabino — svojo ženo. In čutil, da ona ve, da ve, kako je on od dne do dne bolj hlade, kako so njegove oči vse bolj mrzle, roke vedno bolj okorne, njej tuje — sovražne. —

Bil je zadnji gost, ki je zapustil belopogrnjene mize.

To noč je vztrepetala vsa hiša... Vrata so loputala. Po hodniku in sobah so odmevali trdi, mogočni koraki. In nekdo je vpil. Čule so se nerazumljive besede, kletev in grožnja, nekje pridušen, krčevit jok.

Skozi okno je v tišino speče ulice padel glas: Vlačuga!

Sabina se je sunkovito zgenila. V trenutku je utihnila. Oči so se ji široko razprle. Ihtenje ji je zastalo. Nekaj blaznega je prešinilo njene ude.

Vlačuga! Vlačuga! — je odmevalo v njej. V grlu se ji je ustavljal krik. Vzkrilila je z rokami, se napol dvignila — in omahnila spet na blazino. Posluhnila je:

Nikakega glasu, ne korakov, vse je brezšumno. V mraku nočne svetiljke stoje predmeti potopljeni v svojo nepremičnost. Okna se blešče od tretajočega plamena plinovke.

Nekaj se je izgubilo. Sabina posluškuje.

Nič. Vse tiho. Objema jo občutek, kakor da se je bilo nekaj nasilno prelomilo. Da je ugasnilo zadnje upanje, ki ga je še imel človek v pričakovanju, da se nekaj mora zgoditi, a da se morda tisto, česar se je bal, le ne bo zgodilo.

In Sabina šepetaje: „Mora biti! Tako mora biti! — Vedela sem.“

Nekdo tiho zaklepa hišna vrata.

Sabina je sunkoma vstala. Stekla je k oknu in pogledala na ulico.

V noč je šel njen mož. Ni hodil hitro — ne počasi. V roki je imel kovček. Majhen popoten kovček. V vsej njegovi drži je bilo nekaj nenavadno premišljenega, odločnega.

Odhajal je. — Odhajal je.

Sabino je prvič zaradi njega zbolelo srce. Naslonila se je ob okenski podboj in obslonela. S praznimi očmi, v katerih je bila le mučna, težka misel, je gledala v temo: Šel je.

Prvič in zadnjič jo je zaradi njega bolelo srce.

In on se ne bo več vrnil.

Na veliki, črni, se bleščéči mizi je visoka posoda iz brušenega stekla potopljena v mrak. Vrtnice niso več rdeče, temen, skoro črn soj gre od njih v Sabinine oči.

Sabina sanja:

Na vrtu se igra dekletce. Majhno, drobno, simejoče se dekletce. Sem in tja teka, lovi žogo, vzklika — in se razžalosti, če ji ni kaj prav.

Na vrtu je zbrana velika družba. Sabina je oblečena v krasno svetlo-modro svilen obleko. Okrog nje stoji zbor črno oblečenih gospodov, ki se ji klanjajo.

Sabina je dorastla. Oče in mati hočeta, da si izbere moža. Moža, ki mora biti bogat, ugleden in pošten.

Sabina gleda gospode v črnih oblekah. Vsak teden prihajajo. Vsak teden se ji priklanjajo. Oče in mati sedita pri mizi v družbi starejših dam in gospodov.

Sabina pozna vse. Pozna vse stare dame, vse stare gospode, še bolje pozna vse mlade gospode.

Vsi jo imajo radi. Vsi se bijejo za njeno roko, za njen nasmeh, — za njeno doto in lepoto.

Sabina je bogata in lepa, zelo lepa. Visoka, vitka, rožnate polti. — Le čelo ima nagubano. A ustnice se ji neprenehoma smehljajo. Naučena je: vljudnost je edinozveličavna krepost.

Pa Sabina ve, kdo so vsi ti gospodje, ki ji ponujajo svoje spoštovano ime. Ona ve, da so to ljudje, ki jih je v svetu nekaj tisoč.

Sabina se igra.

Zdaj je s tem, zdaj z onim. — Tako je prav. — V njej ni ljubezni. Njeno srce je hladno. Noče biti bolno.

Nekega dne je prišel na vrt med črnooblečene gospode človek, ki je pozdravil in prisedel k starim ljudem.

Pa ni bil star. Imel je šele trideset let. Bil je inženir za nadzemne stavbe. Sabini se je globoko priklonil, rekel pa ji ni nobene laskave besede. Za en trenutek ji je z ustnic izginil nasmeh. Nato pa se je zavrtela na peti in se vriskajoče zasmejala. Gospodje so se prezirljivo ozrli na tujca in se škodoželjnega smeha niso mogli ubraniti.

Sabina je imela velike oči. V njej se je nekaj zganilo. Zapustila je gospode in sedla med stare ljudi.

Tako se je uprla svetu elegantnih črnih oblek.

Tujec je prišel v sivi.

To ji ni bilo prav. Ali on jo je zanimal — od prvega trenutka:

Treba ga je ukloniti! — In Sabina ga je uklonila.

Tri mesece sta se poznala. Čez tri mesece so v cerkvi od vrat do oltarja pogrnili preprogo. Orgle so zabučale, pevci so zapeli. Cerkev je bila polna ljudi.

Tako se je zgodilo.

Ko je Sabina duhovniku odgovorila:

DA —

se je zdrznila in prebledela.

Nato pa jo je obšla misel, s katero je ubila očitajočo vest:

„V svetu je vse prazno.“ —

In v njej je kričalo: Da! Dal

Kraj nje pa je stal človek, ki ji je bil tuj, povsem neznan — ki jo je ljubil — pa — je vedel:

da v njej ni nič ljubezni,

da je vsa hladna in vsega naučena,

naveličana vsak četrtek popoldne izbirati moža.

Dolgi, ubijajoči popoldnevi. Vsak četrtek so obiski.

V hišo prihajajo isti gospodje, ki so jo obiskovali prej, preden si je izbrala — moža.

Prihajajo z belimi rožami. Ta ali oni prinese šopek — svež in čudovito urejen — kdaj pa kdaj so rože v košari. —

Sabina se smehlja, sprejema rože in posluša duhovite opazke.

Njen mož je pust in dolgočasen. On govori o betonu, govori o železu, kdaj pa kdaj pogleda ženo ljubeče. Potem se spomni, da o železu in betonu ni dobro govoriti pred gosti, in je vesel.

Sabina pa ga ne posluša. — Ne, prav tako ga posluša kakor obiskovalce. On je tudi njen gost.

Časih ga ni doma. Časih ga dolge dneve ni doma. — Hodi od stavbe do stavbe. Delo mu je strast. Na visokih odrih se smehlja. — Tam je veselo ukazujoč. — Drugače je mrk in dolgočasen.

V opero in dramo hodi. V loži je zmerom nekaj gospodov, ki dvorijo lepi Sabini.

On ji mora tudi dvoriti. Kupi ji šopek krvavordečih vrtnic.

Tako se je zgodilo tisto, kar je vedela že pred enim letom: da bo neke ure šel — in se ne bo več vrnil.

O, pa saj on je bil že prej šel od nje. — Že pred meseci.

Gost se slej ali prej poslovi od gostitelja. Pa on je bil pust in dolgočasen gost in je dolgo ostajal v salonu.

Sabina, ovita v pravljичnost brezskrbnega razkošnega življenja, v pravljичnost dovršeno opremljenih sob, kjer se fin tobakov vonj meša z vonjem turške kave in čaja in omam, kjer padajo besede v človeka kakor trda ledena zrna na vročo rano, kjer so ljudje le še mehanizmi, ki jih je rodil previdni človekov kupčijski duh, se je potopila v temo poznega večera, v katerem ni drugega kakor le človekov razglablajoči duh. Sabina premišljuje. Ona zmerom premišljuje.

Ve, da se on ne bo več vrnil.

On ima delo — in je v delo zaljubljen.

Sabina pa nima dela. Ona je samo ženska — pa ni nikoli srečna in nikoli nesrečna.

On pa je zdaj srečen.

Globoko je sklonjen nad velikim papirjem. Tik nad njim gori močna žarnica, ki osvetljuje risbo — visoko stavbo.

Preko papirja se prestopa šestilo.

Čez nekaj časa roka izpusti šestilo. — Inženir sede na stol in se zamakne v luč. Njegov obraz je miren. Delo je končano.

Končano?

Ah, ne! Zidarjeve roke delo dovrše. — Nekdo pa neprenehoma gradi, a nikoli ničesar ne dogradi.

V svetu se dviga visoka stavba duha.

Ob električni luči sedi živo bitje. V oči se mu odbijata srebrno šestilo in pero in rišeta v neslutene višine drzno stoječe stene iz jekla in umeznega kamna.

Tam nekje, ob veliki mizi pred visoko posodo iz brušenega stekla pa je žena in premišljuje svojo preteklost — gleda smehljajoče se dvorljive obraze, posluša drzne in sladke poklone, sprejema rože in premišljuje. Moža —

ki je zaljubljen v lastnega nemirnega in neprenehoma iščočega duha. Sabina se ne gane. Skozi okna pada medla luč trepetajočega plamena plinovke.

Sabina je v temi.

Nad njo ne gori močna električna luč. V oči se ji ne odbijata srebrno šestilo in pero. Ona ne snuje v neslutene višine se vzpenjajočih sten iz železa in umetnega kamna.

Sabina snuje v sebi človeka. Snuje svoje odrešenje.

Sama je v svetu.

Zunaj bijejo ure.

Vse okrog nje je v globoki nepremičnosti. — Njene roke se sklepajo na čelu.

Čas hiti. Ure bijejo.

Sabina misli:

Od davnih časov sem potopljena v globoko nepremičnost — kakor predmet — ki se ga je treba dotekniti, da se zgane. Sem predmet — bila — ki je obsojen na ukaz tuje volje.

Ne, ne! — Nikomur nočem služiti! Ne se uklanjati svetu.

In on se ne bo vrnil. Prav.

Rešil je svojo dušo — v sebi človeka. On gradi.

Jaz pa sem uklenjena v ženo — bila! Potopljena v globoko nepremičnost — predmet. —

Molitev trpečih.

France Miluškin.

Je noč. Dežuje.

*Kapelj težkih padec na zemljo se čuje,
in kakor da molila bi
zemlja majka, glej, se zdi,
z nebom venomer
neskončno dolg in bidek rožni venec —
ki so mu jagode le kaplje... vse trpljenja...
Kdaj bo teh kapelj, kdaj trpljenja konec?*

Le pada. Huje.

*Kaplje tolčejo in kaplja vsaka kuje
in vdarja nakovalo dni,
ki v bolesi jih živi
vsakdo — ki zvečer
in v jutro moli težki rožni venec,
ki so mu jagode le kaplje... vse bolesi...
Kdaj bo teh kapelj, kdaj bolesi konec?*

„Koštana.“

Marijan Lipovšek.

V letošnji sezoni izvaja naša opera poleg drugih novitet tudi Konjovićevo opero „Koštana“. To delo samo po sebi, po vsebini in formi kakor tudi po svojem izvoru in najbolj po svojem stališču do drugih sorodnih del sodobnega literarnega in glasbenega sveta zasluži, da si ga temeljito ogledamo. „Koštana“ je naslov drami, ki jo je spisal Bora Stanković, znani avtor romana „Nečista krv“. To delo

Koštana — Zlata Gjungenac,
Stojan — Sv. Banovec.

in še bolj omenjena drama nam jasno kaže, kje sta moč in jedro pisatelja. V ostrem nasprotju z zapadom živi v teh delih narod prirode, slovanstvo, močna vroča kri, naravni nagoni, nebrzdana čustva, silna ljubezen, radost in opojnost ter globoka, včasih pa prav neutemeljena žalost. Nikdar ne zasledimo pri njem kakšne plitvosti, nikdar nasičenosti zapadnega sveta, profinjenosti in preveč intelektualnega opazovanja dogodkov. Vsekakor so to velike prednosti pisatelja, ki ga postavljajo v vrsto onih, kateri so s svojimi svežimi idejami oplodili dovršeno obliko kulture, od katere smo morali tudi mi Slovenci prevzeti dober del in katera se smatra — morda nekoliko malikovalsko — za edino zveličavno in morda sploh — edino. Nositelji te kulture so se nenadoma zavedli, da morejo sicer ustvarjati dela, ki so občudovanja vredna v dovršeni tehniki, da pa jim zmanjkuje onega, radi česar je vse to delo in napor: da jim zmanjkuje vsebine. Spoznali so in morda nehoti spoznava, da vrelec idej, katere

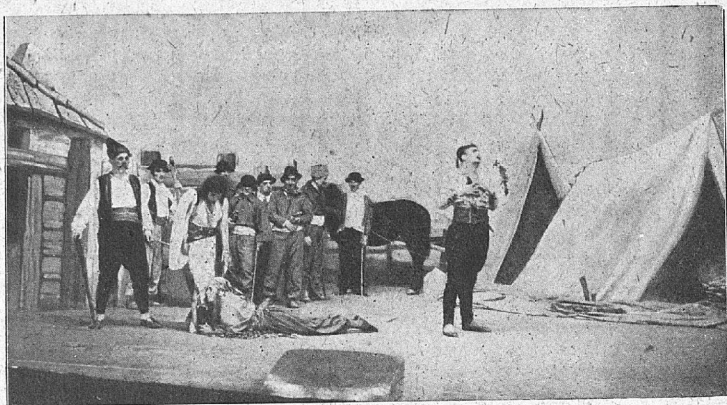
služijo vsem ustvarjajočim kot prepotrebna podlaga, na katero lahko šele tedaj, če je dovolj močna, zidajo in dajo izraza svojim osebnostim, da ta vrelec naglo usiha. Sami v sebi niso našli, česar so potrebovali, moral je priti drug svet, ne toliko kulturen pač pa bogatejši na нравni sili, neizčrpan in neizžit, svež zaklad tega, kar so oni pogrešali. Slovani so bili njim po legi najbližji in ti so prišli na vrsto, da dajo zapadni kulturi novih moči. Če gledamo na Koštano s tega vidika, potem je delo literarno in muzikalno za nas neprecenljive vrednosti. Zares je Koštana nov steber k dosedanjim stebrom slovanskih oper, da omenim samo dve najvažnejši, ki predstavljata

vzorec češkega in ruskega načina obdelave narodnega zaklada, Prodano nevesto in Borisa Godunova. Mislim, da Koštano lahko mirno priključimo tema dvema, čeprav jih po kompozicijski tehniki ne dosega, ima pa v sebi toliko moči, originalnosti in toliko zaklad narodnega blaga kot oni dve in verno predstavlja pestro sliko življenja srbskega naroda.

Škoda, resnično škoda, da je nam Slovencem ta svet nekoliko oddaljen. Zmožni smo občudovati in visoko ceniti nam nepoznane posebnosti in zanimivosti tega narodnega blaga, redki so pa oni, ki lahko žive s tem svetom, da ga do najglobljšega razumejo in se z njim stnejo. Preveč smo živeli med Nemci — to čutimo tudi mlajši —, da bi mogli pravilno gledati in razumevati to življenje.

Dejanje Koštane se godi v Srbiji v drugi polovici 19. stol. Morda so danes med preprostimi prebivalci tamošnjih krajev drugačne razmere. Tem, ki so v Koštani tako slikovito podane, se moramo zares čuditi. Glavna oseba, Koštana, ciganka, lepa, prelepa, „da bi jo še stara žena objela ali poljubila“ — res originalna srbska podoba — ima čudovito moč, da omami s svojo lepoto vsakega moškega, ki z njo občuje. Koštana je poosebljena pesem in ples, živa slika mladosti, svobodne ljubezni in lepote. Nikogar ne ljubi in pravi, da ne bo nikdar nikogar ljubila. Dovoljuje, da jo poljubljajo in objemajo, srce pa ohrani zase. Koštana ni Karmen, kar je ga. Gjungenec dobro razumela, ni španska ciganka, ki ljubi danes tega, jutri onega in katere končno zares ljubi Escamila, celo umre za svojo ljubezen. Tragični element v Koštani je njena v bistvu nesrečna narava, katere njena okolica ne razume, in razmerje do drugih, s katerimi občuje. Koštana je žrtev nerazumljive slabosti moških, ki jo obdajajo, in ne svojega temperamenta, ki jo privede do konflikta s splošnimi običaji in splošnim mnenjem okolice.

O dejanju pravijo, da ni tragično in da vsebuje samo tragične elemente, ki niso zato tu, da delajo tragedijo, da so ti elementi le nekaka lamentacija nad vsakdanjim praznim življenjem. Ni važno, če imenujemo to dramo tragedijo ali ne, toda kar se dogaja, ni samo žalostno. Možu naših vrst — če je res možat — je nerazumljivo, da morejo biti moški krog Koštane taki slabši, ne radi slabosti do nje temveč do sebe samih. Hadži Toma je srdit radi ljubezni svojega sina do Koštane, pa njega samega prevzame pogled nanjo. Mitka žaluje, če vidi Koštano, za svojim brezplodnim življenjem, kakor da bi bila cilj življenja ljubezen in še ta kratka, saj si Koštaninega razmerja ne moremo predstavljati drugačnega. Oba, Toma in Mitka, vidita v Koštani svojo izgubljeno mladost in srečo. Menda je daleč od njiju zavest, da življenje, mladost ni samo v uživanju ampak predvsem v delu. Za vsako uživanje je pač potreben trud, poleg tega pa vsak sam uravnava svoje življenje, v kolikor ni odvisno od višje sile. Zato se Hadži Toma po krivici pritožuje nad svojim trudom, medtem ko sin lazi za ciganko. Tudi on prispeva svoj delež h Koštanini kazni, kajti župan, ki je imel v srbskem patriarhalnem sistemu vso oblast nad svojo zadrugo, določi Koštani za kazen, da se mora poročiti z bedastim ciganom. Preveč je že vznemirjala okolico in prekoračila mejo. Koštano je groza pred zakonom. Ne samo, da ji je cigan tuj, njej je vsak zakon strašno breme, ker je v njej nepremagljiva želja po prostosti. Zopet se čudimo: morda je njen značaj preveč slovanski, da sprejme brez posebnega odpora svojo kazen. Neverjetno je, da je tako vdana v svojo usodo. Če vidi, da se nikdo izmed onih ne postavi za njo, bi se pri svojem vročem temperamentu morala postaviti sama zase. Hadži Toma in Mitka se sicer vdajata pijachi in hrepenita po „sevdahu“ in po Koštani, da bi pa kdo izmed njiju povedal o pravem času pametno in odločno besedo — tega ne! Ravno tak krut egoist je Stojan, Tomlin sin. Dobro ve, kaj čaka Koštano. Ona ga prosi, naj jo odvede, Stojan jo najprej vpraša, če ga ljubi. Ko Koštana zanika, jo obupan pusti. Če jo ljubi, je tembolj njegova dolžnost, da ji pomaga iz

strašnega položaja in da ne zahteva za plačilo nje same in njene ljubezni. Ne morem razumeti ravnanja teh mož, pa naj je oblast župana v občini in moč gospodarja v družini še tako velika.

Koštana ostane sama. Čaka jo težko delo, noči brez spanja, jok. Kmalu bo ovenela in njeno življenje ne bo več pesem in ples. Boji se. Njen značaj se upira usodi njenih vrstnic. Še večji strah pa je zanjo misel na skupno življenje z možem, ki ga ne ljubi in niti ne pozna. Iz vročega srca in polne duše je širila krog sebe petje in ples, smeh, ljubezen, radost in tožno brepenenje, za plačilo pa mora v ječo zakona. V obupu zavrne z ostrimi besedami svojo mater, ki jo hoče poslednjikrat objeti, in resignirano odide v voz, ki jo odpelje k poroki.

Ko sem poslušal Koštano, mi je prihajala na misel Hasanaginica. Ti dve operi imata nekatere momente skupne. Žena v Hasanaginici je slikana seveda mnogo bolj idealno. Žena, ki prinaša žrtve in da celo svoje življenje od boli nad izgubo svoje dece. Prav v ozadju stoji v obeh operah mnenje, katerega smatrajo moške za samoumevnega, namreč mnenje, da je žena lasti moža in dekle samo bitje, ki mora postati last kogarkoli. Sužnji nagonov ženo sicer izrabljajo in jo samo zato cenijo, drugače pa jim predstavlja manj vredno bitje. Če bi ne bilo tega napačnega in krivičnega mnenja, bi bilo resnično manj tragedij v življenju.

V Koštani je na onih mestih, kjer je skladatelj uporabil narodno glasbeno bogastvo za snov svojega ustvarjanja, glasba močnejša. Odstavki, ki jih je Konjović komponiral brez folklorne, so po mojem mnenju medlejši, ritmično manj zanimivi, deloma celo kaotični ali pa z ozirom na idejo nekoliko preveč preprosti. To ga seveda prav nič ne postavlja pod one, ki črpajo samo iz sebe in iz obče glasbene podlage. Nasprotno. Umetnost je, prevzeti iz narodnega bogastva glasbene posebnosti treh komponent (ritma, melodike in dinamike — manj harmonije) in jih podrediti lastnim zamislim ter slednje izraziti v narodni obliki. Da Konjović mojstrski obvlada tehniko, priča odlična instrumentacija, s katero je dokazal svoje popolno razumevanje za pravi zvok te vrste glasbe. Instrumentacija seveda ni solistična, kakršno goji danes večina sodobnih komponistov novejših smeri. To pa je delu samo v dobro. Komponist bi dokazal, da sledi nekaterim smerem brez prepričanja, če bi pri taki invenciji solistično instrumental.

V splošnem sem mogel iz vsega dela, kot ga izvajajo pri nas, zaznati moč treh osebnosti, ki so mu vtisnile svoj pečat: v naslovni vlogi ga. Gjungenac-Gavella, pri pultu g. ravnatelj Polić, v režiji ga. Fromanova. Ustvarili so zares veliko delo v čast naši operi in v resničen napredek.

Pri koncertu Lilijane Hristove. Emil Adamič.

Ko sem pred dobrimi tremi leti na svojem potovanju po Bolgariji prišel končno tudi v prestolnico, živopisno, ponosno Sofijo, sem bil pri načelniku ministrstva prosvete predstavljen drobemu, starejšemu gospodu, profesorju na državni glasbeni akademiji, Dobremu Hristovu. Poznal sem ga po imenu, po nekaterih njegovih znanstvenoglasbenih delih in zborovskih skladbah že dolgo, bil sem pa z njim kot urednik „Nove Muzike“ tudi v pismeni zvezi. Na podoben način je poznal tudi on mene. Z živim zanimanjem sva si segla v roke, se vroče razgovorila, a ker je moral kmalu po nujnih opravkih, me je povabil v bližnje letovišče, kjer je čez poletni čas prebival s svojo družino in kjer mi je hotel predstaviti svojo hčerko Lilijano, prvo bolgarsko pianistko.

Iz raznih tehčnih razlogov se, žal, ljubeznivemu vabilu najbolj popularnega bolgarskega komponista in zaslužnega raziskovalca domače glasbene folklore nisem ulegnil odzvati. Misel na klavirski koncert njegove hčerke v Ljubljani, ki se je rodila v teku tedanjega najinega razgovora, pa bi se morala uresničiti še lani, a se je uresničila vendarle letos 7. decembra.

Mlada bolgarska glasbena umetnost se je po osvoboditvi silno hitro in strmo razvila. Vse pritajene nacionalne sile so se v sedanjih petdesetih letih z eksplozivnostjo uveljavile. Kako malo je bila Bolgarska pripravljena na svojo svobodo, kaže državna himna „Sumi Marica“, katere tekst Nikola Živkova je sicer domač, muzika pa je nemška, ali kdo zna kakšna reminiscenca. Šele v prvih letih prejšnjega stoletja so čuli Bolgari v Šumenu prvičkrat orkester, ki so ga ustanovili v turški službi živeči poljski begunci-inteligenti. Prvi cerkveni zbor je bil ustanovljen po osvobodilni vojni v Svišlovu po ruskem vzorcu. Po enakem vzorcu so se osnovali tedaj tudi prve kapelmojsterske šole za potrebe vojaških muzik. V l. 1903. pa so imeli svoj prvi glasbeni kongres že bolgarski glasbeni učitelji in na tem kongresu je vzniklo uprašanje državne glasbene šole v Sofiji, ki je bila ustanovljena takoj drugo leto. Nekaj moči za tako šolo je bilo dovolj, kajti mladi glasbeno-nadarjeni Bolgari so že takrat študirali v inozemstvu.

Prve operne poskuse z deloma domačimi močmi vidimo v Sofiji že l. 1891. Komponisti so rastle kakor iz tal.

Doma in deloma v tujini so znana imena bolgarskih skladateljev. Vsi imajo več ali manj zasluge za domačo glasbo, ki je v prvi vrsti zborovska, ime Pančo Vladigerova pa pozna široki glasbeni mednarodni svet. Kot tehnično-muzikalni umetniki slovijo izven meja svoje domovine pevci in pevke: Mihajlov, Morfova, Ana Todorova, Rajčev, Milkova-Zolotovič Duskova itd. Nekatere smo slišali že tudi pri nas v Ljubljani. Na izvrstnem glasu so

dalje imena reproduktivnih umetnikov-instrumentalistov: A. Stojanov, Torčanov, Popov, Vladigerov, Marčinkov, Vapordžijev, Lili j a n a H r i s t o v a, Kurteva, Jankova i. dr.

Brezsporni, odlični glasbeni talent in neizčrpni nacionalni glasbeni zakladi so porok svetle jugoslovanske glasbene bodočnosti.

Tako je uvod k mojim naslednjim par vrsticam postal kot prevelika glava k drobnemu telesu. In vendar je prav, da vemo, od kod je Lili j a n a. Hči očeta, ki je prejemal svoje glasbene nauke v Pragi, ni bila zadovoljna le s tem, kar se je naučila doma. Silno nadarjena, že v najzgodnejši mladosti spretna pianistka je odpotovala v Lipsko, na Dunaj in končno v Pariz. Učila se je pri Teichmüllerju, Sauerju, Kortoju in drugih znamenitih učiteljih klavirja, absolvirala visoko glasbeno šolo ter pričela z javnimi koncertnimi nastopi doma in v tujini.

Na našem koncertu je igrala Beethovna, Debussyja in Chopina. Po Debussyju sem stopil v umetniško sobo Filharmonije, kamor je pritekla vsa zasopljena ravnokar z odra z velikim šopom cvetic. Predstavil sem se ji; planila je k meni, stisnila roko ter zakričala: „Končno vas vendar vidim! Končno! Toda slišite? Nazaj moram na oder! Počakajte!“ In prišla je, živahna, mladostna, z vročimi bolgarskimi očmi, vsa srečna, da je srečala človeka, ki pozna njenega dobrega „papita“, Sofijo, Bolgarijo, ki je takorekoč živa vez med domom in tujino. Čisto sama, samcata je sedela v goli, tako neumetniški umetniški sobi, kot palec na roki, kajti znano je, da mi nismo kavalirji. Pozneje je prišla njena znanaka gdčna T. iz Ljubljane; ki je tudi ves čas njenega tukajšnjega bivanja skrbela po sestrski za njo.

„Kaj, kako, kje, kam, kod in še vprašan po bolgarski, in ko to ni šlo gladko, po rusko in po nemško. Oče, preljubi „papi“, pozdravlja, zakaj vas ni bilo k nam, zakaj ni v Ljubljani snega, saj so vendar rekli, da bo, lepa je filharmonična dvorana, klavir pa jojprejoj, publika mlada, dobra, ljubezniva, v začetku so na balkonu lomili klopi, saj ni bilo mogoče začeti, kdaj pridete v Sofijo, oh, najraje igram Debussyja, tak je, kot naša maurica, težak program, kaj ne, kar dve sonati, težko umljivi, a poslala sem več programov na izbiro, rada bi igrala domačega Vladigerova, a kar ste izbrali, to imate, pišite, malo, malo o meni, nikar preveč ne zabavljajte, vroče je tu, ob 2 popoldne sem se šele pripeljala, morda je Ljubljana v cvetju lepša kot sedaj v blatu, Chopin je zame včasih preveč nežen, salonski, rada imam romantike, pred vsem Schumanna, o, včeraj sem četrti ure igrala v zagrebškem radiju, sedaj pojdem v Beograd, kjer sem že imela več koncertov, nato morda v Rumunijo, prav gotovo pa v Varšavo, Berlin in nato zopet v Pariz, Pariz, Pariz, bila sem tam sedem let, potem k „papitu“ domov, kako je težko s potnim listom, saj veste, kako sem vesela, pridite kmalu v Sofijo, na svidenje, na oder moram!“ Še v zrcalo se ni pogledala in že je odhitela.

To je vse! To je Lili j a n a H r i s t o v a! Vesela, živahna ptičica, ki poje na klavirju brez filozofskih problemov, brez ugank, tako svobodno, s takim iskrenim čustvom, tako spretno kot le od Boga ustvarjena ptičica.

Dvojno življenje.

Maksa Samsova.

V katerem življenju je tole bilo:

Ob isti mizi sama sem slonela —

žerjavica je v peči mirno tlela,

prav kot nocoj se zunaj je temnilo ...

Je let nebroj? — So dobe že minile?

Kje duše so, ki svet so zapustile? —

Ob isti mizi sama sem slonela —

žerjavica je v peči mirno tlela ...

Morala in običaji so v vsaki dobi odmev socialno-gospodarske ureditve, ki je merodajna za vse ostalo življenje. Tako vidimo, da se sedanji gospodarski sistem maje v temeljih — o čemer priča zlasti svetovna gospodarska kriza — a ž njim se majejo tudi družabne oblike, ki jih je ustvaril ta sistem. Ena teh oblik je zakonska zajednica, ki je začela izgubljati svojo prvotno obliko takoj, ko je razvoj prisilil ženo, da je iskala sredstev za preživljanje v pridobitnem delu. Prej je morala žena molče prenašati trpljenje, poniževanje, nezvestobo, duševno zapuščenost, pomanjkanje radi močeve upravljivosti. Njena gospodarska osamosvojitev pa je bistveno izpremenila njeno stališče napram družini in možu: z materialno neodvisnostjo se je izboljšal tudi ženin pravni in socialni položaj ter vzbudil v njej spoznanje, da je samostojen človek. To spoznanje je povzročilo v sožitju zakoncev notranji prevrat, ki se javlja v spremembi medsebojnih odnošajev. Kajti danes tvorita zakonsko zajednico dva povsem samostojna človeka, danes zahteva zase tudi žena iste pravice, kot jih ima mož. Ta nova situacija je prinesla v zakon mnogovrstne konflikte, ki izvirajo v veliki meri iz dejstva, da se mož ne more vziveti v novo miselnost, katero povzroča notranje preoblikovanje človeškega sožitja. Marsikdaj hoče mož še nadalje ohraniti svojo dosedanje vlogo neomejenega gospodarja, kateremu je prijala ženina brezpravnost, često se hoče celo okoristiti z ženinim zaslužkom. A danes žena ni več ono pasivno bitje, ki molče prenaša, temveč si skuša pomagati, išče izhoda, ugodne rešitve konflikta. Navidezno najenostavnejša rešitev je ločitev, a to je povsem neprimeren izhod, zlasti za nekatere narave. Tudi ni vedno v interesu stvari same, zlasti pa ne otrok. A vendar povzročajo predvsem ti konflikti neko neugodno stanje, ki ga nazivljajo nekateri „krizo zakona“. Ta kriza je večinoma duševnega značaja, ki pa ima često za posledico tudi materialno stisko. Koliko je slučajev tudi v zakonih preprostim ljudem, kjer se vsled nesporazumljenja zakonca odtujita drug drugemu in začne mož izostajati z doma ter upravljati denar po gostilnah ali celo z drugimi ženskami. In vendar bi se razdor lahko preprečil, če bi oba zakonca pravočasno spoznala pravi vzrok nesporazumljenja. Toda navadno prizadete osebe ne morejo soditi objektivno, zato je potrebna tretja oseba, ki lahko stvarno in nepristransko analizira dejstva, kakršna so, in pokaže izhod. Seveda so zelo pogosti tudi slučajji, kjer je vzrok nesporazumljenju in prepirom materialna stiska, ki jo povzroča slaba plača, preveliko število otrok, bolezen ali kaj drugega. Tudi v takih slučajih tretja oseba lahko mnogo stori, da se prepreči še večje zlo. Toda kje najti takega človeka o pravem času, ko je vendar na svetu navada, da te v nesreči zapuste celo prijatelji? Poleg tega je pa tudi potrebno, da ima dotični, ki daje nasvete, posebne spo-

sobnosti zlasti pa možnost, živeti se v duševnost bližnjega, spoznati razmere in okoliščine, v katerih živi, ne da bi pri tem z netaktnostjo žalil že itak razbolelo dušo.

Najbrže so imeli vsa ta dejstva pred očmi oni socijalno čuteči ljudje, ki so započeli idejo posvetovalnic. Običajno jih imenujejo zakonske posvetovalnice, a struja, ki jim je dala znanstveno-individualno-psihološko podlago, jih nazivlje „duševne posvetovalnice“ (Seelenberatung). Vodstvo zakonskih posvetovalnic je navadno poverjeno zdravniku, ki pa mora biti predvsem dober psiholog. Kajti v prvem trenutku se zdi, da oni, ki se je zatekel po pomoč — navadno so to žene — želi samo duševne utehne, a ne strokovno-zdravniške konzultacije. Toda skoro vse, ki prihajajo — zlasti poročene — da se razgovore o svojih duševnih mukah, razkrijejo tudi telesne težave — pomanjkanje teka, motnje srca itd. — tako da je zdravniška preiskava popolnoma umestna, a subjektivno še večjega pomena, ker ustvarja zaupanje in lajša odkritosrčno priznanje vseh okoliščin.

Po nasvet prihajajo poročene in neporočene žene. Pritožbe poročenih so večinoma sledeče vrste: odtujenje moža od družine, nezvestoba, ljubosumnost, alkoholizem, prepiri med možem in ženo vsled premajhnih dohodkov, preveliki izdatki za potrebe moža. Vedno pa se izjavlja želja, pridobiti moža nazaj. Mnogo je takih, ki trdijo, da imajo odpor proti spolnemu občevanju, a nazadnje se izkaže, da se boje ponovne nosečnosti vsled pomanjkanja, dedne obremenjenosti. Mnoge se boje zato zanositi, ker mož med nosečnostjo slabo ravna z njimi, in često je prva beseda žene, pri kateri se ugotovi, da je noseča, vzklik: „Kaj bo rekel moj mož!“ Koliko tragike je v takem „bлагослову“!

Zelo žalostno sliko razkrivajo tudi one žene, od katerih se je mož od-tujil, ker ni bilo otrok. Take žene so navadno duševno tako potrte, da se je treba poslužiti pri njih psihoterapije.

Tudi neporočene prihajajo po nasvete: ali je priporočljivo stopiti v zakon, če je zaročenec znatno mlajši; ali je nezmožnost dojenja dedna; težka melanholija vsled zapuščенosti itd. Včasih prihajajo tudi mlada dekleta, ki žele objasniti v spolnem življenju, preden se odločijo za zakon.

V teh posvetovalnicah je mnogo prilike za pouk o higijeni; zlasti se opozarja na simptome spolnih bolezni, ki nastanejo, če se pravočasno ne prične z zdravljenjem.

Posebno v zadnjih letih se v zakonskih posvetovalnicah zelo množe slučaji, da klijent želi pojasnila na vprašanje, ki spada v področje juristov. Zato so začeli ustanavljati tudi pravne posvetovalnice, katerih delokrog je tudi zelo hvaležen. Navadno delajo skupno z zdravniškimi posvetovalnicami.

Dočim zavzema odvetnik brez osebneга zanimanja formalno pravno pot proti plačilu, se peča juridična zakonska posvetovalnica z vsakim slučajem obširneje, z resničnim namenom pomagati, in to brezplačno. Dejstvo, da navadno ni potreba navesti niti imena, daje marsikomu pogum, da je lahko zaupljiv in popolnoma odkritosrčen.

Ena največjih prednosti juridičnih posvetovalnic pa je, da lahko obravnava z obema strankama, dočim je to odvetnikom pod kaznijo prepovedano. Na ta način se marsikatera prenagljenost lahko prepreči. V nasprotju z dosedanjim pojmovanjem juridične prakse pride v posvetovalnici v poštev jurist, ki izkoristi svoje znanje v dobrobit splošnosti, ne samo v svojo lastno korist, in to daje posvetovalnicam etično bazo. V slučaju, da pride stvar vendarle do sodne obravnave, napoti posvetovalnica stranko k odvetniku, kateremu že obenem predloži ves tozadevni material, zato so odvetniški stroški za stranko znatno nižji.

Iz pridobljenih izkušenj v juridični posvetovalnici navajajo sledeče: Po nasvete prihajajo ljudje iz najrazličnejših slojev, stari in mladi, moški in ženske, pred zakonom, med zakonom in potem. Pretežna večina je nepremožnih žensk srednje starosti, ki žive v nesrečnem zakonu. Prošnji za nasvet sledi čisto tudi prošnja za podporo.

V že začete procese se zakonska posvetovalnica ne vmešava, kakor tudi ne v zadeve, ki jih ima že advokat v rokah. Ravno tako se tudi moti, kdor misli, da je zak. posvetov. posredovalnica za sklepanje zakonov, za priporočanje advokatov in podobno.

Takozvane duševne posvetovalnice pa imajo izrazito psihoterapevtičen značaj, ker se pečajo predvsem z zdravljenjem duševnih konfliktov na podlagi individualne psihologije. Prvo tako posvetovalnico je osnovala šola dr. Alfreda Adlerja, utemeljitelja individualne psihologije kot znanosti.

Tudi v teh posvetovalnicah je najpogostejši problem, kjer nastajajo težkoče, zakon. Zakon, oziroma odnosaje med obema spoloma je treba zgrabiti kot precej komplicirano enoto. Zmotno je, da smatrajo nekateri vprašanje zakona samo kot ekonomsko vprašanje. Drugi zopet smatrajo seksualno plat kot edino merodajno, kot izhodišče, iz katerega je treba zdraviti vsa trenja in težave zakonskega življenja. Nekateri vzamejo za izhodišče pomoči samo religiozne in нравstvene norme. Zopet so taki, ki vidijo najvažnejši moment rešitve v socialni in državni reformi. Alfred Adler pa skuša dokazati, kako stopa vse v ozadje pred stremljenjem, zadovoljivo oblikovati osebno razmerje do svoje okolice.

(Konec prih.)

Pogled na fabriko.

Vlado Klemenčič.

*Tukaj je hišica, tukaj je okence,
v njem pa je nageljnov rdeči oltar,
tamkaj je fabrika, tamkaj so dimniki,
tamkaj je kladiv bobneči udar.*

*V tiho poldanjo molitev zvonov Glej, tu je hišica, glej, tu je okence,
planil je žalostni krik siren, z okenca gleda te ženin obraz.
delavec s trudno je svojo rokó Delavec moj, si prestregel pogled,
ustavil brnečih transmisij refren. ki te ljubeče objel je tačas?*

Beseda ženam in gospodinjam o krizi.

Janez Rožencvet.

Zdi se nam, da se svet prevrača in podira. Skoro vsi iščemo tal pod nogami, da bi s trdnega stališča na novo usmerili svoje delo in mišljenje. Toda vse, kar se nam zdi nerazumljivo in nasprotujoče, bo socijologu, ki bo za nami raziskoval naš čas, čisto jasno in logično. Hladnokrvno bo zapisal:

Tehnika in civilizacija sta napredovali hitreje kakor etika in morala. Posledica je bil splošen polom in kaos, iz katerega se je rešilo človeštvo šele... Seveda nam naknadno spoznanje historika ne koristi nič, če se že sami ne dokopljemo do pravega spoznanja. To niti ni tako težko, če za trenotek pozabimo nase in pomislimo na vse. Postalo nam bo jasno, da smo podobni nesrečnikom, ki so padli v deročo reko. Spoznali bomo, da nam brez-miselno otepanje okrog sebe ne more koristiti, temveč se moramo pametno držati v toku in se pri ugodni priliki spretno rešiti na breg. Zavedati se moramo pa tudi, da se iz deroče reke nihče ne more rešiti suh in priti iz nje na istem mestu, odkoder je vanjo padel.

Potem bomo pri razmotrivanju današnjih pojavov spoznali, da človeštvo ne nazaduje, temveč napreduje. Kar zadene posameznika, je samo neizogibna posledica nujnih sprememb. To zlo lahko omilimo, ne moremo ga pa odpraviti, ker ne moremo zadrževati sprememb. Kakor zahteva v fiziki vsaka izprememba stanja potrošnjo sile, tako zahteva v človeškem gospodarstvu vsaka izprememba gospodarskega, socialnega in političnega stanja žrtvovanje dohodka in kapitala. Čim naglejša je izprememba, tem večjo potrošnjo sile zahteva.

Ko so se zgodile poleg političnih izprememb tako velike izpremembe v proizvodnji dobrin brez primerne prilagoditve socialnih razmer, vidimo danes stradajoče množice poleg preobilice dobrin vseh vrst. A kapital, ki je dobrine proizvajal, propada. Čisto napačna je pa misel, da bi se z restavracijo prejšnjega političnega stanja vsi ti nedostatki popravili. Še dolgo ne, kajti razvoj gospodarstva je šele omogočil politične izpremembe in sili danes k novi ureditvi socialnih razmer, ker drugače materialno gospodarstvo samo propade. Vsak pojav v splošnem človeškem gospodarstvu je omejen zaradi svoje odvisnosti od drugih pojavov in se mora zrušiti sam v sebi, kadar zraste preko te odvisnosti.

Zato opazimo n. pr., da „večne“ rente propadajo. Včasih je bilo mogoče, da je kdo — kadarkoli že — zbral premoženje, od katerega so njegovi potomci lahko stoletja v izobilju živeli. Danes že v drugem rodu propadajo ogromna premoženja, če ljudje ne znajo gospodariti in nimajo one morale, ki je za vsako uspešno gospodarstvo neobhodno potrebna. To je gotovo napredek, ker izključuje gospodarstvo degeneriranih rodbin.

Kar velja za posameznika, velja tudi za cele narode. Narodi, ki so dobro živeli na račun tujih narodov, nimajo več dohodkov in rešili se bodo nadloge brez zaposlenosti in valutnih polomov šele, kadar bodo začeli živeti od lastnega dela in poštenih prihrankov. To je seveda silno bridko za milijone delavcev

* Ta članek podaja v velikih obrisih smernice za naše življenje in ravnanje v sedanjih krizi, ne more pa obravnavati podrobnosti in slučajnosti vsakdanjega življenja, ki izvirajo iz teh temeljnih vzrokov. Ker uredništvo ve, da bo v tem oziru marsikateri naročnica želela pojasnila ali sveta, otvarjamo pod naslovom „Ženam in gospodinjam v krizi“ rubriko, kjer bodo v dopolnilo priobčena vprašanja in odgovori ali mnenja čitateljic.

Vabimo k besedi vse žene in gospodinje.

Uredništvo.

velikih narodov, prinaša pa pravico malim narodom, ki jih veliki ne bodo mogli več izkoriščati in zapostavljati. Koristila bo pa nesreča končno tudi velikim narodom samim, če jih bo ozdravila domišljavosti, imperijalizma in strupene psevdokulture njihovih vele mest.

Nadalje vidimo, da razvoj gospodarstva nasprotuje kopičenju brezmejnih premoženj v rokah posameznika. Tehnika, ki je toliko časa kopičenje kapitala pospeševala, ga sedaj ovira. Parni kotel je dajal premoč kapitalistu, motorji s par konjskimi silami omogočajo v marsikateri stroki zopet malemu obrtniku konkurenco s tovarnami. Veletrgovina propada, mala trgovina obstaja, ker ji prometna sredstva dopuščajo nabavo blaga naravnost pri proizvajalcih. Svetovni monopoli in trusti se rušijo in povsodi se lahko prepričamo, da nobeno drevo ne zraste do neba. To je žalostno za one, ki izgubljajo milijardna premoženja in ki so se smatrali za pradede nove aristokracije, a zdravo za svet, ki ne rabi take aristokracije.

Sploh so danes skoro že popolnoma dogospodarili razni finačni Napoleoni, ki jih je svet po vojni častil kakor nove bogove. Popadali so z oltarjev, a za njimi so zazevale strahotne izgube in ostal kriminalni smrad. Škoda je ogromnega denarja, toda z njim je plačana izkušnja, da resničen napredek ne sloni na spekulativnih kreditih ampak na kreditih, ki jih dobivajo sposobni in pošteni ljudje.

Ljudje, ki so toliko časa živeli na račun drugih in menili, da je le brezvestnost, nasilnost, sleparstvo in lokavost uspešna pot do blagostanja, so danes pri kraju, s svojo modrostjo. Če se jim ne posreči povratek k poštenju in delu, morajo prej ali slej z družino vred propasti.

Seveda ostane žalostna resnica, da morajo pošteni in delavni ljudje plačati vse, kar so taki Napoleoni zapravili, a s tem dejstvom se je treba sprijazniti in misliti, kako si izgubljeno vnovič pridobimo.

Razni taki nasveti, ki jih čitamo dan na dan v časopisju, izvirajo navadno iz sebičnih namenov. Veliki narodi zahtevajo odpravo carinskih mej, preza-dolženci moratorij ali inflacijo, kmetje znižanje cen industrijskih izdelkov, uradniki cenena stanovanja in živila, hišni posestniki odpravo davkov itd. Vsak svetuje le to, kar bi njemu koristilo, in taki nasveti niso za nič.

Drugi nasveti, ki so sicer pošteno mišljeni in včasih tudi dobri, imajo navadno dve napaki. Ne vpoštevajo časa, ki bi bil za izvršitev potreben, in podcenjujejo psihološke ovire, ki preprečujejo uresničenje in ki se tudi s silo ne dajo premagati.

Tako je n. pr. jasno, da bo treba sčasoma ustaliti cene raznih pridelkov in survin, skrajšati delovni čas, uzakoniti minimalne mezde, urediti delovno pravico in dolžnost, podrediti rudnike in veleobrate nadzorstvu javnosti itd., toda vse to so stvari, ki se ne dajo na mah uresničiti, ker moramo zanje šele dozoreti. Tudi največji ženij nam ne more precej pomagati, ker psihološke podlage za vse potrebne reforme ne morejo ustvariti posamezniki za vse, temveč le vsak zase in pri svojcih.

Zato je danes največ odvisno od žena in gospodinj. Predvsem zato, ker gre skozi njihove roke skoro ves dohodek naroda in je potrebno štedenje, ki ga je treba pa tudi prav razumeti.

Danes ne gre za to, da se kaj „prištedi“, temveč da preorijentirana potrošnja pregrupira proizvodnjanje. Če razvoj gospodarstva sili narode, da sami proizvajajo, kar rabijo, moramo to stremljenje z vsemi silami podpirati, kajti čim manj bodo narodi drug od drugega gospodarsko odvisni, lažje se bodo sporazumeli in v miru živeli.

Zato se ne smemo strašiti bojkota tujega blaga. Vemo, da je drugje še hujše kakor pri nas, a tudi pri nas je dovolj hudo in lasten narod nam mora biti bližji kakor vsi tujci. Naj bodo industrije drugih narodov v koračnikoli krizi hočejo, njih delavci imajo obračune s svojimi lordi, industrijskimi ba-

roni in dolarskimi magnati, ne z nami. Mi bomo morali itak skrbeti za svoje ljudi, ki se zaradi krize vračajo iz tujine, in zato je treba, da kupujemo čim več domačega blaga. Stediti moramo pri importiranih avtomobilih, tkaninah, južnem sadju itd., ne pa pri kruhu in mesu, ki ga pridela naš kmet na ostajanje.

Izgovor, da sami ne izdelujemo dovolj lepe svile itd., ne velja, ker ne gre za to, da bi jo morali že izdelovati, temveč za to, da se zadovoljimo čimbolj s tem, kar že imamo. Zato mora dama, ki se odreče importirani svili za obleko, na ta način prištedeni denar porabiti za dobrotelost, posejanje kulturnih prireditev, nakup domačih knjig in večjo nabavo domačih obrtnih izdelkov za dom itd. To koristi njej in drugim in ko pridejo boljše časi, bomo tudi luksuz lahko proizvajali.

Nikakor pa naj bogata gospodinja danes ne utrjuje vezilji 50 para pri monogramu ali kmetici pri funtu masla, ker tako štedenje iz pohlepnosti in skopušta je samo nizkofno oderušivo.

Nič manj nacionalno ni štedenje onih dam, ki pritrgavajo poslom jed in plačo „zaradi krize“, same si pa od običajnega razkošja nič ne pritrgajo. Na žalost take štedljive gospodinjice niso prav redke in imajo navadno moške, ki postopajo enako z uslužbenci svojih podjetij.

Nesocialno postopajo tudi vsi, ki iz pretirane bojznosti in skrbi brez nujne potrebe omejujejo svoje izdatke. S tako štedljivostjo kratijo zaslužek kmetu, obrtniku in trgovcu. Komur ni sile štediti in omejevati se, naj se zaveda, da je danes njegova dolžnost, dohodek tudi potrošiti. Seveda ne po individualnih željah temveč po zahtevah časa.

Čas pa zahteva, da se danes v marsikaterem slučaju odredimo dohodku v korist bližnjemu. Poleg tisočev žensk, ki morajo služiti, ker bi brez službe sploh živeti ne mogle, jih je danes, žal, tudi precej, ki bi jih lahko moške živili ali ki imajo še pri starih vseh dovolj. Tako odjedanje kruha drugim zaradi štedenja za lastno hišo ali za večji luksuz oblek je danes socialni zločin, ki ga ni mogoče dovolj ostro obsoditi.

Utemeljevanje, da bi katerokoli omejevanje ženskega udejstvovanja v poklicih pomenilo za ženo kratenje osebne svobode, spničo sedanje brezposelnosti ne more držati.

Seveda velja isto za moške, ki bi si pri malo večji skromnosti to ali ono „postransko“ službo odrekli, da pride še kdo drugi do kruha.

Čas zahteva tudi dobrotelost. Ne one površne dobrotelosti, ki vrže dinar beraču ali odrine dva kovača dobrotelnemu društvu svojega okraja in meni, da je s tem vse opravljeno. Svet se zamika po sedmih stoletjih v vzgled sv. Frančiška in sv. Elizabete, kar je znak, da rabi dobrote in ekscesivne dobrotelosti. Zato naj da, kdorkoli sploh more kaj dati, kajti kako naj se sicer premaga strahotna beda, ki jo trpe tisoči in tisoči.

Zato naj pa tudi danes vsakdo smatra očitno razkošje za socialni greh. Ne gre, da bi danes kdo s samo obleko in ponašanjem kazal, da mu ni sile in da hoče veljati za kaj boljšega. Kdor svojemu bližnjemu noče pomagati, naj ga vsaj ne žali in naj se ne šopiri s psevdokulturo.

Danes, ko gospodarski strokovnjaki navadno pozabljajo, da brez etične podlage kulture ni urejenega gospodarstva, nam je pa predvsem treba resnične kulture, ki mora temeljiti na pravičnosti in dobroti.

In obnova etike je druga in še večja naloga današnje žene in gospodinjice. Zato mora žena in gospodinja v teh časih premisliti, ali je vir moževih dohodkov v skladu z zahtevami časa. Zavedati se mora, da se ne da zmerom živeti od konkurzov, poravnjav in dolgov. Če se ženi ne posreči pravi čas pripraviti moža k poštenju in resnemu delu, je v nevarnosti vsa družina.

Žal je precej slučajev, kjer je razsipna in potratna žena demoralizirala moža. Tam bo poboljšanje težko. Je pa veliko slučajev, kjer žene nevede trošijo brez

jasnega računa in preko razmer in tam se lahko še marsikaj popravi. Seveda ima težko stališče žena pri možu, ki je sam brez poštenja in zapravljiv, in takih na žalost tudi ni malo.

Ker se „zlati“ časi povrnejo šele z boljšimi ljudmi, mora danes gospodinja posvečati več skrbi vzgoji svojih otrok in vseh, ki so njej zaupani. Z materializmom ne pridemo naprej in treba je desinfekcije duš, da bodo znali ljudje trezno preceniti vrednost materialističnih užikov in jim ne bo pretežko, pogrešati to ali ono, kar pravzaprav ni bistveno za našo srečo. Potem ne bo v ženskih očeh več najidealnejša vrlina moškega posest avtomobila in debela denarnica, temveč to, kar mora res postati moška vrlina in čednost: pogum, vztrajnost, delavnost, pravičnost in dobrota.

Čas pometa s privilegiji rojstva, kapitala in šolskih izpričeval.

S tem ni rečeno, da postaja izobrazba brez vrednosti. Nasprotno, za vsak poklic in posel je je treba še veliko več kakor kdaj prej. Toda sama izpričevala že danes težko komu zasigurajo udobno življenje, če nima resničnih sposobnosti in pravega značaja. Novi rod se mora tega zavedati.

Tudi kapital ostane, ker brez kapitala sploh ni gospodarstva. Izginiti mora samo kapitalistični individualizem, ker premoženje posameznika pomeni čimdalje manj proti premoženju, ki se nabira v rokah občin, države in družb. Razvoj pa zahteva, da se uprava tega premoženja poveri nesebičnim ljudem, ki bodo imeli pred očmi splošni blagor. Take ljudi je treba vzgojiti, vzgoji jih pa lahko samo družina.

Zato odprava privilegijev rojstva tudi ne bo škodovala družini. Nasprotno, čas zahteva vsak dan nujneje, da se vrnemo k družini, ker se le iz nje lahko na novo ustvari vse, kar danes izgubljam in kar smo že izgubili.

In ker gre v družini prva beseda ženi in gospodinji, je vprašanje, če bo ta danes kos svoji težki nalogi.

Njega ni sodil svet. . .

Lea Faturjeva.

Stroji so drdrali. Njih ropot ni preglašal veselega smeha mladih pletilj. Kaj nezadostna hrana, kaj plača, ki je komaj za stanovanje — včeraj je pogledal Minko mlad gospod in Miško počaka zvečer ženin. Resnični ženin! Nima stalne službe, nima premoženja, pa dvema bo lažje delati in mlad je človek samo enkrat.

Nema in resna sedi med veselimi tovarišicami Erna. Mota volno, sproži igle, odreže blago, sklada kose. Nasmih se tožno: Za njo ni več nedolžno razposajenega smeha, za njo ni več pričakovanja. In če jo pogleda kdo in če bi jo počakal kdo in če bi jo vprašal kdo — ona ve, da bi je ne vzel za ženo, ko mu pove, kar bi mu morala povedati. Mož hoče za ženo še nedotaknjeno deklico. Njej pa je pel zapeljivec: „Ti si mlada, modra in gizdava, pa si se mi dala prevariti.“ Otroka je zapeljal in pustil. Njega ni sodil svet, zgražal se je samo nad izpričeno deklico. Sedaj ne veruje nikomur, ki se ji bliža. Pa kako rada bi hodila kot žena ob strani poštenega moža. Kako bi spoštovala onega, ki bi imel zaupanje v njeno poštenje, ki bi razumel njeno gorje. Boljša in zvestejša žena bi bila kakor one, ki niso nikdar padle v roke razbojnika. Onim ni treba popravljati, se ni treba kesati. Enkrat prevarana pa je vedno na straži. Stroji drdrajo. V veseli smeh tovarišic kane Ernina solza.

Samo en večer...

P. Hočevarjeva.

Srce, enkrat z dobrim napolnjeno,
se ne ohladi nikdar. (Ševčenko.)

Zalosten je pogled v naše družine. Mati dela, neprestano hiti, v službi ali pri svojem domačem delu; oče hodi istotako na delo, v naglici sede doma k obedu in večerji, pa takoj v kavarno, k seji ali v gostilno. Otroci v šolo, doma k učenju, če je le količkaj časa, pa hajdi k športu. Nihče ne utegne, da bi se za trenotek prijateljsko in z ljubeznijo ustavil pri svojem družinskem članu. Vsem se mudi, tako strašno mudi... Kdo ima čas in voljo, da bi si vzbudil misel na otroka, na ženo, na moža, da bi temu svojcu posvetil urico miru in tihe mehke besede! Zato je žena možu samo zakonska družica in upraviteljica njegove hiše, otrokom samo neplačana postrežnica. Mož je prav tako tujec, gost, ki hodi k svoji ženi na hrano in na prenočišče, kvečjemu da je pri obedu še otrokom žandarska avtoriteta. Otroci živijo duhovno izven doma, roditelji so jim le reditelji. Za poklic jih pripravljajo šola, za notranje življenje pa šport, ulica in kino...

V naši družini je tako malo vezi, tako strašno se odtujujemo drug drugemu, da se tega niti ne zavedamo več. Mati je prepričana, da je vzorna mati, če so otroci dobro oprani, oblečeni in nasičeni, oče vzoren oče, če jim z denarjem omogoči študij in šport, otroci vzorni otroci, če izdekujejo v šoli in prejemajo športne nagrade. Žena je možu najboljša soproga, če živi samo doma, mož njej idealen soprog, če ne prihaja domov pijan.

Morda pač doživi ta ali oni družinski član trenotke, ko ga zaboli notranja praznota, ko se mu vzbudi hrepenenje po občutku one tople domačnosti, ki jo more ustvariti samo skupnost krvno sorodnega bitja — a kdo bi se vdajal taki preživeli romantiki! In vendar se mi zdi milo, ko se spomnim slike, po kateri smo se nekoč v šoli učili nemščine: topla družinska soba, babica v naslonjaču in z vnuki okoli sebe, mati pri šivanju, oče s časopisom, večji otroci pri nalogah, celo muca pri klopčiču — vsi pri isti peči, pri isti luči in pred isto uro! Vsak najde v domači hiši oporišče svojim notranjem potrebam. Zdaj pa zdaj prekine ta ali oni svoj posel, prisrčen pogovor spoji duše, ustvari toplo razpoloženje; medsebojno spoznavanje in razumevanje plete nevidne a trajne notranje vezi. Spomin nanje bo še v poznih letih in na tujih potih vsakemu članu moralna opora in topel kašipot v življenje... Človek, ki je sam imel lepo destinacijo in svetlo mladost v okrilju domačega ognjišča, si tudi pozneje ne bo iskal življenjske vsebine v varljivem šumu gostilne in ulice, temveč si bo prizadeval, da si tudi sam ustvari topel dom.

Ali res ni v sedanjem času več mogoče, da bi si še ustvarjali živo sliko po tem vzorcu? Skoraj bi rekla, da ne. Takrat, ko so risali take prizore,

še ni bilo toliko kavarn in gostiln, ne kinov ne društev, ne sej ne športov, ne javnih dolžnosti.

In vendar bi se dala tudi danes vzdržati družinska idila!

V nekem ukrajinskem ženskem listu sem čitala podobne misli in nasvet, da bi družina vsaj en večer v tednu posvetila sebi. Morda bi bila to sobota, ko se deci ni treba pripravljati za šolo, ko očetu in materi ni treba misliti na zgodnje vstajanje. Zato bi bil sobotni večer vsem članom tista svetla iskra, ki se bodo ob nji grele njih duše, ki bo posvetila v njih srca, utrjena od življenjskega pehanja in ohlajena od mrzlega zunanjega sveta.

Nihče bi ta večer ne smel priti k nam, ne smelo bi biti prireditve, ki bi nas izvabila čez domači prag. Ves večer bo naš, vsa družina bo pri skupni luči; domača zabava, družabne igre, godba, šale, morda tudi primerno delo bo polnilo naše duše, da se bomo res čutili člane iste družine, iste krvi in čuvstvovanja. Takrat se bomo približali drug drugemu, ne z jezo in strahom; z razumevanjem, tolažbo in nasvetom bomo dvigali drug drugega iz malodušja in sence. V toplejših, lepih dneh bomo pa družinski večer v sobi zamenjali z družinskim dnevom v prirodi. Sami, brez znancev in prijateljev, pojdemo v polje, gozd ali goro — tam bomo živeli dan skupnega življenja, roditelji bodo otroci, otroci tovariši roditeljem. Za te ure bomo zadušili v sebi skrb za težki življenjski boj, pa tudi misli na otrokove neuspehe v šoli. Opazovanje in uživanje prirodnih lepot in skrivnosti, skupno znašanje ognja in pripravljanje jedi ob šumečem potoku naj da našim dušam svetlo razpoloženje in zanos božanske prirode.

Ali si ne bosta po takem družinskem večeru ali dnevu tudi mož in žena bližja, ali se ne bo njun odnos poglobil, njuna ljubezen dvignila in zazarela v svitu mladih spominov ter v ognju skupne življenjske resnosti.

Koliko je nesrečnikov, ki bi jim bila opora v domačem ognjišču lahko življenjska rešitev. Ker nimajo lastnega doma, si ga iščejo drugod. Bog sam vedi kod! Koliko zločinov se godi pod tujo streho, v tujem, često zastrupljenem krogu.

Dom mora dati otrokom oporo, mora ustrezati potrebam njih mladega duha. V takem tihem večeru ob domačem ognjišču bo materino pri-povedovanje iz lastnega življenja otrokom kakor topla lučka; oče si bo obujal mladostne spomine in odpiral svojo dušo deci. V raznežena otroška srca se bo nesluteno sejalo nevidno seme marsikateri poznejši lepi misli.

Dajmo drug drugemu družinske toplote, napolnimo si srca in duše z domačo srečo. Svetli spomini na rodno hišo bodo obvarovali našo deco marsikaterega zla. Dajmo otrokom take svetle spomine, dajmo jim v tednu vsaj en dan ali en večer tople domačnosti.

I Z V E S T J A

Po ženskem svetu.

Svetovna zveza mater in vzgojiteljic je objavila proglas nemške skupine te organizacije. Nemške pacifistične matere in vzgojiteljice govorijo svojemu narodu tako-le: Žene, združene v nemški skupini Svetovne zveze mater in vzgojiteljic, z ogorčenjem in strahom opazujejo posurovelost v političnem vedenju. V imenu človečanstva in nemške časti protestiramo proti temu načinu bojevanja. Protestiramo proti vsaki sili, pa naj pride od katerekoli strani, protestiramo posebno proti temu, da se zanaša v vrste nemške mladine razredno sovraštvo. Obračamo se do očetov in mater, do vzgojiteljev in vzgojiteljic s prošnjo: Privzgojite nemški mladini spoštovanje pred vsakim človekom, tudi pred onim, ki je drugačnega mišljenja in druge vere. Čuvajte jo hujkanja. Učite jo, da bo zaničevala vsako vrsto nasilja! Učite jo z lastnim zgledom, da se izkazuje ljubezen do domovine z duhovnim orožjem in ne z nasiljem! Samo tako boste vzgajali mladino v nemškem duhu!

Angležinje in volitve. Novembra meseca so bile na Angleškem občinske volitve. Izvoljenih je bilo tudi mnogo žensk, na župansko mesto jih je prišlo šestnajst. Tako ima sedaj šestnajst občin žensko za župana. Ko bi se ne bile doslej dobro izkazale, bi jih ne bili volili toliko: znak, da so ženske sposobne tudi za tako nalogo. Pri državnoborskih volitvah je kandidiralo tudi precej žen, izvoljenih je bilo petnajst.

Čehinje so tudi že dobile župansko oblast. V nekem moravskem mestu je bila žena izvoljena za župana.

Turkinje po vojni zelo hitro napredujejo. Imajo že vse vrste ženskih šol, odprte so jim vse službe in vsi poklici. Na Turškem je nastavljenih že devet sodnic, in sicer po največjih mestih.

Zveza gospodinj v Berlinu ima že več let posebno prireditve: odlikovanje zvestih gospodinjskih pomočnic. Odlikovanje dobe uslužbenke, ki so v eni hiši 5 ali več let. Onim, ki so že 50 let v isti službi, je podelil predsednik republike še posebno odlikovanje. Odlikovanih je bilo tudi več moških nastavljenecv.

V Gradcu prireajo že od l. 1923. vsako leto „proslavo zvestobe“. Pri tej priliki objavljajo imena onih gospodinj in pomočnic, ki vztrajajo v službenem razmerju po več

let. Letošnja svečanost je bila v vladni dvorani ob prisotnosti deželnega glavarja. Predsednica je v svojem nagovoru izjavila, da je med odlikovanimi gospodinjskimi pomočnicami 24 takih, ki so pravkar izpolnile 70 let, 3 celo 80 let, 33 je takih, ki so služile v isti hiši nad 25 let, 7 celo 39 let. Najbolj gniljiv je bil prizor, ko je mala deklica izročila staricam sliko „proslave zvestobe“ kot pozdrav in zahvalo dece.

Na Nemškem je gospodarska beda še hujša kot pri nas. Zato imajo dobro organizirano javno pomoč. Po mestu vozijo policijski avtomobil in vabijo gospodinjce z glasnimi signali. Časopisi pa objavljajo nujno prošnjo, naj žene pregledajo omare, predale, škafle ter naj izločijo vse, česar nujno ne potrebujejo za svoj dom, in naj darujejo onim, ki si radi brezposelnosti sami ne morejo nabaviti najpotrebnejše obleke in perila. Prostovoljno se javljajo osebe, ki pomagajo zbirati darove: nosijo jih iz nadstropij na cesto, sortirajo jih na zbirališču, krpaajo in popravljajo ter določajo, komu in koliko bo treba oddati. Pri tem delu se posebno odlikujejo gospodinjce: v velikem številu se javljajo v skupno popravilnico in šivalnico.

Zlato poroko je praznovala letos znana zaščitnica gospodinjskih pomočnic, gospa Marija Skrinjarjeva iz Trsta. Bolna na telesu, a čila v duši je šla s svojim osemsetletnim možem k redkemu jubileju v to-majsko cerkvico. Plemenita žena je imela veliko družino, a vsi so ji pomrli ali žive daleč od nje; imela je velik krog hvaležnih varovank in vdanih prijateljic, pa je morala ostati sama, sama na tužnih kraskih tleh, kjer si je zadnja leta ustanovila boren dom. Hudo preizkušeni plemeniti ženi želimo to-pel življenjski večer ob strani vzornega moža.

† **Umrla** je v Laškem ga. Petrina Tropp, dolgoletna naročnica in prijateljica Ženskega Sveta ter plemenita zaščitnica naših brezdomcev. Blagi ženi blag spomin!

Nova kmetijsko - gospodinjska šola v Sv. Juriju ob južni želi.

Šola se začne januarja ali februarja. Radi zakasnitve gradbenih del bo prvi tečaj trajal le 7 mesecev, vsi nadaljni pa po

10 mesecev in se bodo redno začenjali začeto oktobra.

Tudi ta kmetijsko-gospodinjstva šola ima v prvi vrsti namen, izobraziti kmečka dekleta za dom, za bodoče gospodinjice, obenem pa jim nuditi čim več pouka in prakse v kmetijskih panogah. Zato je pridružena že obstoječi kmetijski šoli.

Gojenke bodo imele v internatu celotno oskrbo, ki stane mesečno Din 400.—. Kr. banska uprava pa bo dovolila tudi četrtinske in polovične oprostitve oskrbovalnine po gospodarskem stanju staršev, tako da bodo

gojenke prispevale povprečno le polovico, ostalo pa banovina.

Ker je v današnjem času izredne važnosti, da se kmečka dekleta po dokončanem 16. letu starosti začne živo zanimati za svojo poklicno izobrazbo, t. j. za bodočo kmečko gospodinjico, zato priporočamo to šolo vsem tistim, ki so imele priliko, temeljni nauk te izobrazbe dobiti v kmet. gospodinjiski nadaljevalni šoli.

Vsa potrebna pojasnila glede sprejema daje vodstvo kmetijsko-gospodinjstva šole v Sv. Juriju ob južni žel.

Higijena.

Dr. E. Jenko-Grogerjeva.

Nega kože.

(Nadaljevanje.)

Brazde.

Marsikatero lepoto se silno boje brazd, ki starajo obraz. Nekatere vrste epiderme so bolj podvržene brazdam kot druge. Ubrani se jih, cenjene čitateljice, borite se s potrpežljivo vztrajnostjo proti njih nevšečnim napadom. Proučite slabost svoje epiderme, zabeležite uspehe in neuspehe, borite se neumorno, dokler ne izginejo.

Žalost, bolezen, moralni vzroki še posebno predstavljajo tajne vijake, ki spravijo brazde na vaš obraz. Pretiranost enosmerne mišične kontrakcije (n. pr. krčenje ozir. stiskanje obrvi, krčevito dviganje obrvi in krčenje čelnih mišic) najbolj podpira njihovo oblikovanje.

Pospešuje jih tudi hrohoten smeh, silno mežikanje, pogosti jok, pačenje obraza, stiskanje ust, nepravilno ali neporno gibanje čeljusti (grizenje lešnikov ali oprehov).

So obrazi, ki jih je priroda odlikovala z dovršenimi potezami, toda pri 30. letih, pa tudi že prej, se v njih že odražajo sledovi burnega življenja. Koliko žen ni v stanu govoriti 10 minut brez stiskanja nosu, krivljenja ust, krčenja čela, treptanja vek, cele vrste živčnih tresljajev, ki jim do cela razburkajo lice. Torej, cenjene čitateljice, ne pozabite, da nastane silna preutrujenost epiderme od neprestanega natezanja in burnega mišičnega krčenja. Poskusite z večjo zbranostjo bolj naravno obvladati obraz, le zenice naj izžarevajo milino izrazitosti, katere ne moti nobena brazda.

Shušljanju pritiče tudi nekaj odgovornosti v gubah, ki jih je zasekal čas v vaše lice. Mast, ki je pod kožo razsuta po nekaterih mestih, povzročuje, da se tkanina derme opleta nad zmanjnim pokrovom kakor preširok zavoj na premajhni vsebini in se obraz zdi kot nagubano pečeno jabolko, na videz okusno, toda za nas brez lepote. Lahka podloga masti je torej neobhodno potrebna, da zadobi obraz, vrat, prsa gladko in napeto obliko mladostne kože. Zlasti opozarjam proti shušljanju tiste čita-

teljice, katere je mladost obdarila z bolj mesnatimi oblikami. Za nje bi bilo shušljanje s kozmetičnega stališča bolj nevarno kot za druge.

Kaj naj pa storimo, če so se te potuhnjene sovražnice že polastile naše kože? Kaj naj mislimo o masaži, kaj o protibrazdnih masakah, o uporabi elektrike? Učinkovitost masaže je nesporna, dokler se brazda ne razreže v globljo strugo. Pomaga si vsaka čitateljica lahko sama, ker lastne roke bolj občutijo in se bolje prilagodijo masažni tehniki, dasi so s primerno mažo namazani prsti lopataste oblike bolj pripravi za izglajenje brazd kot pšičasti, z dolgimi manikiranimi nohti. Nebroj kozmetičnega orodja za glajenje in likanje brazd iz emala, celuloida, lesa, galalita, v obliki valjarja, nimajo večjega pomena, kot da so okras bodisi trgovine ali toaletne mize in le privlačijo fantazijo in estetski čut žen. Istotako je z vibracijsko masažo, trobarvno lučjo, različnimi pomadami raznega vonja. Primerne maže in tehniko masaže sem vam omenila v „Ženskem Svetu“ lani. V tehniki masaže za obraz samo še pripominjam, da je važno, da se pore v koži najprej očistijo vsake umazanosti, ki moti njih delovanje. Umivanje z vročo vodo in milnico je priporočljivo zvečer. Da se obtok krvi pospeši kar najbolje, priporočam v primernih slučajih vročo prho na obraz, kolikor je prenese občutljivost epiderme. Potem sušenje z mehko, čisto tkanino, nakar si namažite obraz s priporočljivo kremo ter ga začnite masirati po omenjeni tehniki.

* * *

Mrzle roke in noge. Kdor ima vedno mrzle noge, naj si jih okopije v vroči vodi v primerno topli sobi. Voda mora segati do kolen; dobro je, da ji pridenemo dve do tri žlice soli. Se bolj blagodejno učinkuje ta kopel, če dodamo vroči vodi malo smrekovega ekstrakta ali če prevremo v njej smrekove vršičke. Ko začutimo, da so noge prijetno pregrete, jih vzamemo iz vode in obrišemo s frotrino brisačo, potem pa masiramo vso nogo deset minut. Po masaži

si obujemo čiste volnene nogavice, si nataknemo lahke suknene copate in ostanemo v toplih prostorih — če moremo! Prav tako kopljemo tudi roke. Držimo jih v vodi do komolca.

Da se v hudem mrazu segrejemo, ne pijmo alkoholnih pijač. Sladkor, čokolada in podobne reči v telesu hitro zgorevajo in proizvajajo toploto. So zato v mrazu veliko boljše kot alkohol, ki človeka le trenutno pogreje.

Pri drsanju se ne nosijo ozki ovratniki. Moški naj ne bodo prepasani z jermenom, ampak naj imajo hlače pripete na naramnicah. Robci ali šali okrog vratu so odveč. Priporočljive so volnene srajce in bluže ter lodnaste obleke. Ni pa treba imeti predebelih oblek; gibanje itak segreje život, pretopla in predebela obleka pa povzroča potenje. Kot obutev so za drsalce edino čevlji z vrstico, ki se prilagaja okoli glež-

njev in dajo nogi trdno oporo. Čevlji ne smejo biti preozki, posebno na prstih morajo biti dovolj ohlapni, da se prsti lahko gibljejo in ne ozebejo. Debeli ali dvojni podplati ščitijo proti mrazu, ki prihaja iz ledu. Drsalce se morajo dobro podati k čevljem, če se majejo, drsalec pada. Doma se je treba potem takoj preobuti in ne ostati v mokrih ali mrzlih nogavicah.

Ko prižigate lasice ali smrečice, vedite, da sveče silno kvarijo zrak. Prižgite jih le za malo časa, potem pa takoj dobro prezračite sobo. Le prepričajte se same, kako je v taki sobi: pojdite za trenutek iz hiše, nadihajite se svežega zraka, pa stopite zopet v sobo, kjer gore svečke! Prav tako tudi ni zdravo, da gori olje celo noč, posebno če je soba majhna in nizka. Ako pa le hočete obdržati to navado, imej vso noč odprto vsaj eno šipo ali pa od časa do časa zračite sobo.

Lepo vedenje.

Božične skrivnosti in presenečenja. V vsaki hiši praznujejo Božič; tu s pobožnostjo, tam s pojedinami, z darovi, s počitkom... Vsak pa čuti te dni nekaj svečanostnega, nekaj intimnega in toplega. Ko zagledajo oči prižgano smrečico ali palpalajočo lučko pri lasicah, ko zasliši uho večerni ali polnočni zvon, se duša poglubi vase, v sveto božično skrivnost, pa tudi v odnos do svojih dragih, v spomine iz mladosti. Največ vselega razpoloženja je pač po družinah, kjer čeblija otroci. Bolestna pa so čustva onega, ki je sam. Vonj svežih smrekovih vejic ga opozarja na vse nekdanje neizpolnjene božične želje in mu vzbuja malo-dušen pogled v novo leto...

Kje si išče razočarana duša utehe v božičnih dneih? Kje si srečno srce daje duška svoji radosti? V mislih na druge, na one, ki so nam blizu po ljubezni in dolžnosti. Zato si voščimo praznike, se pozdravljamo z darovi. Pa naj bodo časi še tako težki, zmislja za darove nam ne morejo ubiti. Skromno darilce, ki prihaja iz srca, seže tudi v srce.

Kakšna naj bodo naša darila?

Lahko je osrečiti otroka: ko mu izbiraš igračko, uživaš sama prav tako, kakor se je bo veselil otrok. Težje je z darovi za odrasle. Tu je treba takta, pozornosti, včasih tudi precej denarja, če hočemo koga razveseliti. Kdor podari samo zato, da se revanžira (povrne) ali da se iznebi obveznosti, bo redko žel odkritosrčno zahvalo, kajti taki darovi vzbujajo več neprijetnosti kot veselja, pa čeprav imajo dober namen in so dragoceni. Človek bi si moral postaviti za pravilo, da bo dal le takrat, če določeno osebo toliko pozna, da lahko z ljubeznijo pogodi njene potrebe in želje. Možje imajo vobče manj sposobnosti za obdarovanje, zato dajejo čisto kaj takega, da žena ne ve kam z darilom. Pametna

žena zna možu neopazeno namigniti, kaj bi ji bilo po godu, in tako primerno usmeriti možjevo dobro voljo. S tem prihrani razočaranje sebi in njemu. Ženske se lažje vžive v drugega, zato naj pri misli na obdarovanje nikdar ne pozabijo, kako bolešno lahko vpliva na prejemnika brezčutno in ravnodušno izbran dar. Kjer gre za družabne obveznosti, so najbolj umestne cvetlice ali bomboni; to so nevtralni darovi, ki nikdar ne zgreše. Za podrejene je najpriljubnejše darilo denar. Če nas z določeno osebo veže posebno zaupanje, jo lahko prijetno iznenadimo: da denar tako mrzlo ne učinkuje, ga lahko zavijemo v malo denarnico, ali skrijemo med gube šala, ali ga položimo kot dodatek v bonbonjero. Podobno obdarimo služinčad. (Lani smo na tem mestu obširno pisale o darovih za posle.)

Ali mora biti dar sijajen, dragocen, da razveseli drago osebo? Ne. Tudi skromna darila vzbude hvaležnost, če jih izberemo z ljubeznijo in z namenom, da ustrežemo skriti želji. Saj je vsakemu jasno, kako nam je v tem hudem letu obdarovanje otežkočeno. Tudi priproste stvarce vzbude veselje in osrečijo obdarovanca, če jih podarimo z ljubeznijo.

Božične dni se pa spomnimo tudi onih, ki trpe v pomanjkanju. Odreži kosček potice revnemu tovarišu svojega otroka, pošli steklenico mleka in domačo klobaso gostiču v kočici na koncu vasi, spomni se siromakov, ki so odvisni od podpore društev in javne miloščine. S temi darovi sicer ne bomo znatno odpomogli socialni bedi, ki zahteva drugačnega zdravlila, bomo pa same občutile prijetnejše božično razpoloženje, če bomo imele zavest, da smo morda vsaj za trenutek ogrele občutek trpečega sočloveka, in zavest, da vidimo poleg sebe in svojece tudi koga drugega.

Zakaj sem tako boječa v družbi? Ne najdem besede, da bi jo izpregovorila. Ne vem, kam dejati roke, kam obrniti pogled. Tako marsikatero dekle toži samo pri sebi. Ko bi vedela, kako lahko si je pridobiti spretnost v družbi! Samo med ljudi je treba zahajati, pa spoznavati jih in biti včasih malo, prav malo predren. Čedna obleka tudi dvigne samozavest; če imaš kje kaj pripetega z bucliko ali kaj zamazanega ali zelo ponošenega, te bo kar nekaj tlačilo in ti jemalo svobodo in pogum. Najprej izkušaj, da z lahkoto odgovarjaš, kar te kdo vpraša. Ne odgovarjaj kratko z da, ne, ne vem, bo že, tako ... temveč poišči nekoliko več primernih besed, da izzoveš drugo vprašanje ali dodatek k tvojim besedam; ali pa odgovoriš tako, da lahko sama dodaš drugo vprašanje. Na ta način se razvije pogovor, konverzacija, ki napravi družbo prijetno, tebe pa dobro družabnico.

Prikrivajmo družinske spore! Skoraj je ni družine, kjer bi včasih ne prišlo do nesoglasja. Različnost značajev, nazorov, zanimanj povzroča razburjenje in prepir. Toda

vsako nasprotje se sčasoma uglaadi, če so bili pri sporu prizadeti samo domači. Medsebojna očitavanja se pozabijo. Mož in žena kmalu ne vesta več, kaj sta si očitala. Ljubez, skupne dolžnosti, ki so temelj zakonu, kmalu zopet prevladajo in zasenčijo ali celo izbrisajo navzkrižje. Gorje pa, če se je vmešavala v spor tretja, tuja oseba! Prijateljica ali sosed, ki ne čuti notranjih družinskih vezi, ne pozabi tako hitro; ostre besede, ki jih je slišala, ji ostanejo v spominu bolj kot domačemu članu. Nišo redke osebe, ki rade brskajo po tujih dušah zato, da opozore na pritaženo iskro nesoglasja in jo nanovo razplamte. Človek, ki je bil včeraj prijatelj, je lahko jutri sovražnik in iskristi to, kar je izvedel, da naščuva družinske člane drugega proti drugemu. Ne razodevamo družinskih neprijetnosti tretji osebi; pametneje je, da jih skrivamo, dokler niso izravnanne. Ko začitimo, da se seli v družino nesporazum, zaprimo vrata.

Čuvanje družine je kakor čuvanje cerkva in svetišč v starih časih: varovale so vsakogar, ki je iskal zavetja za njih zidovim — tudi zločinca.

Kuhinja.

Kaj kuhamo v praznikih. Skoro v vsaki družini si privoščijo kaj pečnega: gos, purana, kokoš, nadevana telečja prsa, svinjino. K mesu damo krompirjev pire in solato (zeljino, endivijo, peso) ter kompot (kuhana jabolka, češplje in sl.). Tudi ocvrti telečji zrezki, ki so tako izdatni, so priljubljeni. Sloveča Sacherjeva ali kaka druga torta, ali vsaj štrudel iz maslenega testa, sadje in drobno pecivo pride tudi na mizo. Na prvem mestu se klob brezmesni kuhinji še vedno servira juha: goveja ali možganova ali pa postna. Vendar ne da današnji svet več toliko na juho, posebno ne tiste osebe, ki hočejo biti vitke.

Za večerjo pripravljajo gospodinje mrzlo šunko z majonezo, pa tudi dušeno govedino z zelenjavo, nazadnje še pecivo in sadje, čaj ali punš. Po starih kranjskih hišah dajo k mesu hren, surov okisan ali kuhan.

Vinski punš. 1 steklenico belega vina, pol kg sladkorja, sok in tanek olupček 1 limone, malo zmletga cimeta in 4 cela jajca se vse mrzlo žvrklja. Potem denemo vso to zmes s posodo vred v paro (v lonec vrele vode) in mešamo toliko časa, da se zgosti in speni. Vreti pa ne sme. Punš nalijemo takoj v kozarce in nesemo na mizo.

Orehovi bonboni. 14 dkg nastrganih orehov, 18 dkg sladkorne sipe in 1 ploščico čokolade, zmehčane v peči, zamesimo z 1 beljakom v testo in dobro ugnemo. Iz testa napravimo male kroglice, jih pomočimo v beljak, povajamo v drobnem kristalnem sladkorju in posušimo na zraku.

Medena limonada. Sok 6 limon zmešamo s 3 žlicami svetlega medu in toliko vode, kolikor je potrebno, da se vse dobro raz-

topi. Potem pridenemo malinovega soka in serviramo mrzlo. V vsak kozarec denemo malo limonovega ali pomarančnega olupka.

Mandelnovе rezine. Iz treh beljakov utopi trd sneg in mu primešaj 10 dkg nastrgane čokolade in 10 dkg olupljenih in zmletih mandelnov. Testo namaži na prst debelo na oblate, položi na vsako rezinico pol mandelna in peči na povročnem pekaču.

Iz limone se bolje iztisne sok, če jo pred uporabo položimo za nekaj minut v vročo vodo, da se segreje.

Medeni štruklji. Razvaljaj dobro vzhajano testo za nožev rob debelo, namaži ga s sledečim nadevom: Pridavi v lonček $\frac{1}{4}$ kg medu; ko zavre, prideni 7 dkg presnega masla, žlico sladkorja, 2 pesti drobtin in $\frac{1}{4}$ l orehov. Ko dobro prevre, odstavi. Namaži s tem ohlajenim nadevom razvaljeno testo, potresi še malo orehov, trdno zavij, razreži s kuhaličnim ročajem v posamezne štrukeljčke in jih daj malo vzhajati. Potem pomaži z jajcem in lepo rumeno zapeči.

Zajčja pečenka. Nekdaj je bil zajec zdravilo za razne bolezni — še danes slovi zajčja mast kot pomoč za ozeblino, zajčja koža varuje prehlada in pozdravi trganje. Rimljani so menili, da povišuje uživanje zajčje pečenke lepoto, zajčje možgane so nasvetovali slaboumnim. Slavni Severin je trdil, da imaš po zajčji pečenki dobre sanje. Gotovo je, da slovi zajec pri vseh narodih, in vsaka kuharica ima kak svoj način, kako ga pripraviti. Rimski kuhar ga je nabasal s sekanico pljuč, jeter, mandljev, orehov, jajc in želoda! Pekel ga je na čebuli in polival z medom in vinom, oblagal z zelišči. Angleži ga nabašajo s šunko, jajci, drobtinami, mavrohi, s petršiljem in drugimi zelišči. V

Berlinu ga nabašejo z zeljem parjenim na vinu, pečejo na presnem maslu in zalivajo z juho, na kateri je prevrelo par brinjevih jagod. Francozi hvalijo zajca, ki je naboden s slanino in sardelami in se peče na slanini in korenčju. Tako ga pečejo $\frac{1}{4}$ ure, potem ga oblijejo malo z juho in nato pogloma polivajo s kislo smetano, dokler se ne dopeče. Prav okusen je bil zajec na raznihi pečen. Naše babice sa ga prebodle na gosto s slanino in polivale s kislo smetano. Če se je pekel zajec v posodi, je morala biti ta prstena in dobro premasčena. Polile so ga z razbeljenim maslom in pekle 30–90 minut. Dobro so zajčje klobasice in paštete. Klobasice: Sesekljaj, kar je slabšega mesa, primešaj petnajst dek slanine, par mavrohov, par šalotk, popopraj in posoli in zalij z vinom toliko, da bo gosta kaša, napolni čreva in speci. Pašteta: Operi zajčji hrbet in krače. Od hrbta nareži za mezinec debele kose. Meso od krač seseci in mu primešaj nekaj svinj-

skega sesekljanega mesa in slanine. Posoli in popopraj, vmešaj par brinjevih jagod in par mavrohov. Obloži dno modla s slanino, naloži za prst debelo slanino in vrh nje kose mesa, nato obloži s slanino, pokrij posodo in kuhaj pol ure v sopari. Da bo zajčja pečenka slastna, ne smeš kupiti par let starega ali že dolgo ubitega zajca. Star zajec ima trde kosti, belkasto liso na čelu in dolge brke. Že dolgo ubit ali bolan zajec ima podplute, medle oči, suh jezik, iz grla mu udarja po gnilem. Mlad zajec ima mehke nožice, volina ušesa, kožo med ušesi stisneš lahko s prsti. Zajec ima večjo glavo kakor zajka, ta pa ima boljše meso. Gozdni zajec je boljši od poljskega, enoletni boljši od drugoletnega. Zajca obesi v značnem prostoru, poleti za tri dni, pozimi za šest. Izbrisi ga, predno ga pripraviš za peko, s prtičem, namočenim v limonov sok. Slanino nareži dan poprej in potresi z zelišči. Starega zajca je treba namakati par dni v kvasi in pariti v tesno zaprti posodi

Gospodinjstvo.

Kam obesim ogledalo. Gledati moramo, da dobi primeren prostor prav tako kakor slike; nikdar ne sme svetloba neposredno padati nanje. Ne samo ker učinkuje svetloba, ki pada na zrcalo, nemirno in bleščeče, ampak tudi zato, ker ima tisti, ki se gleda v ogledalo, obraz v senci. Ogledalo pa ne more nikogar pokazati bolj jasno, kakor se kaže sam. Bolja je luč, ki prihaja od strani in ne more slepiti. V dobi rokokaja, ampira in bidermajerja so posebno gledali na lego zrcala. Obesali so ga na najbolj vidno mesto v sobi, kjer se ni prav nič bleščalo in je imel človek pred zrcalom najugodnejšo svetlobo — obesali so ga na steno med obe okni, da je padala na gledalca svetloba enakomerno od obeh oken. S tem so nevede rešili tudi drugi problem — razdelitev osvetlitve prostora. Sedaj razpolaga tehnika z drugimi pripomočki in vidi najugodnejšo rešitev svetlobnega problema v velikem oknu, ki sobo dovoljno razsvetljuje z ene same točke. Na ta način se izognemo dvema oknom, od katerih vsako meče svetlobo v svojo smer. Čim bolj sta namreč okni oddaljeni drugo od drugega in čim temnejši je zid med njima, tem bolj kvarita enotnost razsvetlitve. Prostrane sobe zahtevajo seveda dvojne okne, a so vendar zelo prijetne. Ogledalo dobi prav primeren prostor med oknom. Ogledalo nam lahko jako vara oko, kar nam pride včasih prav pri opremitvi stanovanja. Razširi nam ozek prostor in podaljša kratkega. Čeprav vemo, da je tako povečanje le optična prevara, je vendar res, da se nam zdi prostor večji. Iz tega sledi, da ne smemo v dolgem prostoru obesiti ogledala na ozko steno; soba ali hodnik se nam bo zdel še daljši in ožji. Iz ogledala se svetloba tudi odbija in — če je na primer-nem mestu — tudi lepo razsvetljuje sobo.

Učinek ogledala znajo zelo dobro izkoristiti posebno po javnih lokalih in zabaviščih. V stanovanjih moramo dobro preudariti, kam namestimo ogledalo, posebno če jih je več v eni sobi. Ako pade nanje slaba luč, smo tudi mi slabo razsvetljeni, kar nam pri oblačenju in česanju prav nič ne pomaga. Nikdar pa ne smemo obešati zrcala tja, kjer se nam zdi potrebno, n. pr. da skrijemo umazano ali odlučeno steno.

Madeži iz nepralnega blaga se odpravijo z rumenjakom. Rumenjaki se nanažejo po madežu, ko se posuši, se okrtajo. Rumenjaki ne poškodujejo ne blaga ne barve, vzame pa madež lepo ven.

Strup v obleki. Pravljica nam pripoveduje o zastrupljenih oblekah, ta pravljica se oživlja v naših časih. S strupenimi barvami pisana obleka nas zastruplja, obolimo, ne vemo zakaj. V Ameriki delajo iz kunčeve kože pravo bobrovino. Za barvanje uporabljajo nekatere tvornice parapehinomom, ki ima v sebi strupeno snov. Ta draži in razjede kožo. S tako barvo pobarvano krzno ne sme na golo kožo. Bilo je lansko zimo več slučajev, da so dobile gospe boleč izpuščaj na vratu, in zdravnik je spoznal zastrupljenje s strupenim barvilom. Parapehinomom je sicer prepovedano barvilo, toda brezvestni tovarnarji ga primešajo tudi barvilu za lase. Vsled tega je dobila marsikatera ženska boleče izpuščaje po glavi in je izgubila vse lase. Nekaterim je grozila slepota. Pa tudi drugo blago, pisano perilo, če je v barvilu anilin, mišnica ali kaj drugega strupenega, nas zastruplja, če pride na golo kožo, pa tudi pri vdihavanju. Zato toliko kožnih bolezni. Barvane nogavice so spravile že marsikoga v krtovo deželo. Posebno nevarne so cene barvane. Vsaka mala razpoka v koži, žuljev mehur, praska, je lahko pot do zastrupljenja.

VSEBINA 1. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: LOJZKA ŠTEBIJEVA. — (Angela Vodetova)	1
POVEST O SESTRİ. — (Mihael Osorgin — Marija Kmetova)	5
PREVARA. — (Rudolf Kresal)	9
MOLITEV TRPEČIH. — Pesem. — (France Miluškin)	13
„KOŠTANA“. — (Marijan Lipovšek)	14
PRI KONCERTU LILIJANE HRISTOVE. — (Emil Adamič)	17
DVOJNO ŽIVLJENJE. — Pesem. — (Maksa Samsova)	18
POSVETOVALNICE. — (Angela Vodetova)	19
POGLED NA FABRIKO. — Pesem. — (Vlado Klemenčič)	21
BESEDA ŽENAM IN GOSPODINJAM O KRIZI. — (Janez Rožencvet)	22
NJEGA NI SODIL SVET... — (Lea Faturjeva)	25
SAMO EN VEČER... — (P. Hočevarjeva)	26
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Higijena. — Lepo vedenje. — Kuhinja. — Go-	
spodinjstvo	28
MODNA PRILOGA. — KROJNA POLA. — ROČNO DELO.	
SLIKA NA PLATNICAH: Božična noč v Kranjski gori. (Foto: Iv. Tavčar).	

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64,—, polletna Din 32,—, četrtnetna Din 16,—. Za Italijo Lir 24,— (v razprodaji po 2 Liri zvezek), za U. S. A. Dol. 2,—, za Argentino Pes. 6,—, za Avstrijo Sch. 10,—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II. — Izdaja Konzorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. — Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnik na nasl., Univ. tiskarna d. d., v Ljubljani. — Odgovoren Janez Vehar.

Gospodinje

kupujte pri

B. ŽILIČ,

trgovina z železnino, porcelanom in steklenino,
Ljubljana, Dunajska c. 11., poleg „Figovca“

vse gospodinjske potrebščine, kuhinjsko posodo, emajlirano in aluminjasto, porcelan, steklenino, razne moderne stroje za kuhinjo, jedilni pribor, karnise i. t. d.

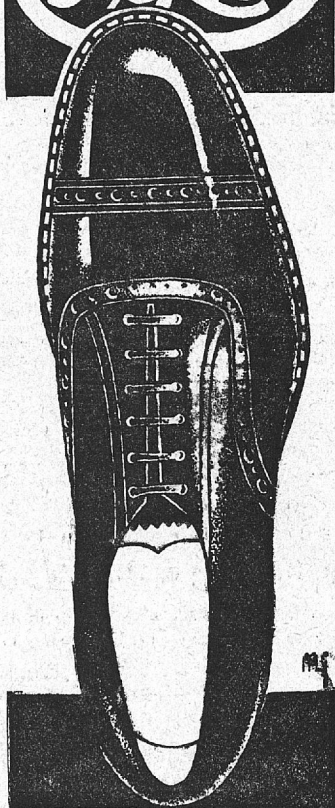
Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturo spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna trrdka

R. MIKLAUC „Pri Škofu“

Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica — Pred Škofljo.

Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorci v svrhu naročitve.

PODRUŽNICE:

Beograd
Celje
Crikvenica
Karlovac
Kragujevac
Ljubljana
Maribor
Murska Subota
Novi Vrbas
Osijek

PODRUŽNICE:

Sarajevo
Skoplje
Sombor
Split
Subotica
Sušak
Šibenik
Vršac
Vukovar
Zagreb

**VAŠ
ČEVELJ**